

SLNEČNÍK

KULTÚRNO-LITERÁRNY ČASOPIS

7

02 / 2017

Obsah

- 3 Úvodník
- 4 **Miroslav Dávid**, poézia
- 9 **Daniela Lysá**: Literárny masaker
Marka E. Pochu (recenzia)
- 10 **Rudolf Majtán**: Záchranná rota (poviedka)
- 14 **Erika Lenická**: Daruwa v krajine úsmevov
(cestopisný denník)
- 18 **Dominika Slušná**, poézia
- 21 **Miloslav Špoták**: Rozhovor s Mirkou Ábelovou
- 24 **Daniela Lysá**: Paolo Coelho (životopis)
- 28 **Ludmila Kõmivešová**: Podoby outsiderizmu:
Amália z koňaku (interpretácia)
- 30 **Vlad Vakov** (poézia)
- 34 **Mária Pažmová**: Rozhovor s Vladom Vakovom
- 36 **Jana Popovicsová**, Jonas Karlsson -
Miliónová faktúra (recenzia)
- 37 **Zoltán Kõrõs**: Paul Butterfield Blues Band
alebo to najlepšie z bluesového revivalu
(hudobný antikvariát)
- 41 **Miloslav Špoták**: Zopár slov Leva Šestova
k tvoreniu/tvorbe (predstavenie autora)
- 44 **Viktor Krpčiar**, poézia
- 48 **Marína Belišavá**: Jar (próza)
- 50 Záverečník

Úvodník

Milé čitateľky, milí čitatelia,

ak tieto riadky čítate, nemusím byť ani Sherlock Holmes, viem, že máte pred sebou siedme číslo Slnečníka. Číslo sedem sa zvyčajne považuje za šťastné. Neviem, či práve toto číslo budete považovať za šťastné vy, ale čo viem s istotou, je, že sme k nemu spravili dve zatiaľ najpodstatnejšie zmeny za existenciu časopisu. Tou prvou je, že Slnečník sa odteraz stáva občianskym združením. Druhou, možno menej radostnou, avšak tesne súvisiacou zmenou je, že za každý nový výtlačok sa bude platiť. Nie však draho, sumou 90 centov. Rozhodli sme sa tak nie preto, aby sme obohatili svoje peňaženky, ale preto, aby sme boli schopní plniť podmienky a žiadať o väčšie granty a fondy, vďaka ktorým Slnečník žije. A tiež prinášali kvalitu a rozmanitosť domácej slovenskej umeleckej tvorby v ďalších číslach. Verím, že vás táto zmena neodradí, ba naopak, že podporíte šťastnú budúcnosť tohto nášho rozbehnutého slnečného elegána. Prijemné čítanie!

Juraj Majtán
šéfredaktor

Miroslav Dávid

poézia

(SOŇA A MYDLO)

Volá sa Soňa, má rada mydlo
A po ňom bruško šmyklavé
Miluje vaňu a rozpúšťanie
S tým, čo sa tiež v nej šmýkať vie
Až sa vždy tomu nestačím diviť
Keď ju zas mydlím pre radosť
Tá s mydlinami dokáže divy
Iba sa modlím, či mydla máme dosť
Volá sa Soňa
Má rada mydlo
A volá ma hneď do vane
Aby si voňal
Ty motovidlo
Povie, už nahá
A tak som znova v nej
Volá sa Soňa, má rada mydlo
A po ňom bruško šmyklavé
Miluje vaňu a rozpúšťanie
S tým, čo sa tiež v nej šmýkať vie
Zúfalo Soňu aj za to ľúbim
A myslím na ňu dnes vo vani
Kde je a komu napúšťa sluby
Keď každého si mydlom podmaní
Volá sa Soňa
Má rada mydlo
A volá ma hneď do vane
Aby si voňal
Ty motovidlo
Povie, už nahá
A tak som znova v nej

(PLNÁ ROZBUŠIEK)

Možno dnes na mňa myslíš,
vidieť ti tak do duše.
Vždy mi to dráždi zmysly,
nech si aj plná
rozbušiek.

Často ťa hľadám v mysli,
pre bozky s chuťou moruše.
Je nanič byť nezávislým
a nemať k tvojmu
vzdoru šém.

(ČIERNE SVETLO LAMPY)

Čierne svetlo lampy
A ty s bielymi očami
Nahá, v podkolenkách iba
Ktorými ma očaríš
Ako liek, čo mám piť
Z chalúh a rýb
V neprístupnom močiari
Čierne svetlo lampy
Úplne že tma
Iba tvoja vôňa
Ku ktorej sa
Prežehnám

” Miroslav Dávid a.k.a. River Salome vs. Moddivari (1956)

Žije a tvorí v Malackách. Píše od 14 rokov. Prvá vážna poéma, ktorú napísal, sa volá O psoch a okoloidúcich z roku 1972. Od roku 1982 spolupracoval ako manažér a dvorný textár s rockovou skupinou AC+. Najznámejšími hitmi sú Klára, Nemusíš sa tieňov báť, Sóló pre nezvestných, Na lásku nám stačí mono a i. Od roku 1990 pôsobí ako profesionálny textár zastupovaný SOZA. Okrem toho pracoval 20 rokov s kapelou REEL, s ktorou vydal 6 albumov. Ďalej s kapelou EINLEITUNGSZEIT, s Robom Grigorovom a mnohými inými. Je rozvedený, má tri dospelé deti a tri vnučky. Pôsobí ako slobodný umelec.

Básne písal iba samizdatovo. Nikdy sa nechcel stať iba knihou v regále. Posledné básne vyšli v Literárnom týždenníku v minulom roku. Robí tiež čítania poézie, naposledy v Prahe. Podujatie bolo zastrešené Jiřím Dedečkom z literárneho klubu PEN. S Dedečkom chystajú spoločné minitour po Slovensku.

V roku 2017 má vyjsť autorova prvotina Rogalo, veľryba a Kristus Pán. Krstiť ju bude s hudobnými hosťami od Košíc až po Prahu. Celý život sa venuje dôkladnému sledovaniu a zbieraniu undergroundovej, alternatívnej a nezávislej hudby sveta.

(AFTER DARK)

Aj keď som snád' z inej doby
A zub každý sa mi drobí
Aj keď trochu smrdím potom
Je to láska stále o tom
Že ťa chcem a milujem

Aj keď som snád' z inej doby
Iba ty ma vždy vieš dobiť
Aj keď zaspím skôr než po tom
Je to láska a ty jej motor
Dávka drogy, ako minule

Až som z toho na infarkt
Aleluja! Celkom, fakt
Ja škaredší od čerta
Keď som s tebou
After Dark

Aj keď som snád' z inej doby
Dnes ma do spár svojich objím
Ako predtým, ako potom
Je to láska stále o tom
Že ťa chcem a milujem

Až som z toho na infarkt
Aleluja! Celkom, fakt
Ja škaredší od čerta
Keď som s tebou
After Dark

(HASIČSKÁ)

Zahorel som láskou k tebe
Prežijem to, prezrad' mi?
Lebo prší iba v Tatrách
A hasiči sú bezradní
Podlieham snád' ilúzii
Nad obzorom, že dúha si
A bez teba zhorím do tla
Spáliš ma, či uhasíš?
Pretože som celý žhavý
A viac nemám ti dať asi čo
Pretože som celý žhavý
Pošli preč tých hasičov
Zahorel som láskou k tebe
V rukách osud jej máš ty
Ale popol potom rozpráš
Nech aj moja smrť má štýl
Podlieham snád' ilúzii
Nad obzorom – že dúha si
A bez teba zhorím do tla
Spáliš ma – či uhasíš?
Pretože som celý žhavý
A viac nemám ti dať asi čo
Pretože som celý žhavý
Pošli preč tých hasičov

(AKO V PIESNI OD KRYLA)

Včera sa mi snívalo
Ako z piesne od Kryla
O milovaní s bývalou
Že noc jej skvosty odkryla
Až sa nebo hýbalo
A blesk ma trafil do krídla
Opäť bola jedlá, mňam
Ledva som to
Dokrival
Včera sa mi snívalo
Ako z piesne od Kryla
Že som tvojím mývalom
Nie v tom našom pokri kráľ
Ešte to by chýbalo
Prebral som sa mokrý a
Rád, že pes len vedľa mňa
Vrtí chvostom
Dokriva
Ako v piesni od Kryla
Nespolieham sa už na sny
Ani na tie s tebou
Svet môže byť úžasný
I pod horiacim nebom
Ako v piesni od Kryla
Akým dosiaľ nebol

(ODVTEDY AŽ DODNES)

Veľké ústa a tie boky
Do Playboya na obal
Zabrala na prvý dotyk
Zbalil som ju ako
Alobal
Snažil som sa nepokaziť
Čo som ani nevedel
Boli to dni ako na zips
Až mali z toho nervy
Na VB
Dýchali sme z jednej Sparty
Delili sa o všetko
Família bola v šoku
Keď to prasklo
Že je v tom
Vtedy večer v Starej bašte
Oči mala plné dažďa
Prisahal som na tie slzy
Láska je život a nie
Vražda
Odvtedy až dodnes
Si tu
Stále so mnou
Na dobré aj na zlé
A múzou
Krkolomnou

(AMERIKA V NOCI)

Život je balada, aj krutá mela
Foter bol bandita, matka to chcela
Tak som sa narodil z lásky a strachu
Za splnu Venuše, z pušného prachu
Vtedy som pochopil, verím v to dodnes
Hviezdy sú vysoko, oheň je vo mne
A baby nado mnou jak vedia vzdychať
To všetko dokopy je Amerika
Amerika v noci
Ten zvláštny pocit
Ten zvláštny pocit slobody
Amerika v noci
Ten zvláštny pocit
Ten zvláštny pocit
Slobody
Keď ma raz zabijú, dievčatko, neplač
Prídem si pre teba, láska je večná
Dajte mi do hrobu svetlo a prievan
A miesto farára nech havran spieva
Amerika v noci
Ten zvláštny pocit
Ten zvláštny pocit slobody
Amerika v noci
Ten zvláštny pocit
Ten zvláštny pocit
Slobody
V nás

Daniela Lysá

recenzia

(LITERÁRNY MASAKER MARKA E. POCHU)

„Správny autor splatter-punkovej literatúry by nemal príbeh napísať, ale vygrnúť.“
(Mark E. Pocha)

Beseda s autorom Markom E. Pochom bola skutočne zaujímavá, a to nielen vplyvom jeho sebavedomého vystupovania, vychádzajúceho zo spokojnosti so sebou samým, ale hlavne snahou zaujať čitateľov šokujúcim vykreslením reality cez fantasy a horor

v knihách. Ako sa sám vyjadril, správny horor je taký, pri ktorom čitateľ „grcia“, čiže v ňom text vyvolá určité emócie, hlavne šok, zdesenie a hnus.

Svoj pseudonym vysvetľuje tak, že Mark je skrátením jeho skutočného mena Marián Kľuvanec a zvyškom svojho pseudonymu chce naznačiť, že jeho príchodom akoby „začínala nová etapa v literatúre“. Tento 35-ročný autor, otvorený voči všetkým i tabuizovaným témam, vyštudoval žurnalistiku a nemecký jazyk, pracoval ako novinár i bankár, no všetko zanechal len preto, aby sa venoval tomu, čo ho baví, fascinuje a robí šťastným – píše knihy a najmä splattery. Je to druh hororu, v ktorom sa naturalisticky zobrazuje násilie pomocou opisu mnohých krvavých scén. Cez hororové scény, ktoré šokujú, sa snaží čo najlepšie vykresliť realitu, ako povedal on sám: „Horor je pre mňa autentickou metaforou životných útrap, jeden z najsilnejších možných spôsobov vyjadrenia niečoho prapôvodného a zásadného. Ako vidíš, mám to podchytené takto filozoficky...“ Napríklad postavy zombíkov sú v jeho dielach metaforou na skutočne žijúcich ľudí, ktorí si nevšímajú svet okolo seba a chodia ako bez duše.

Mark E. Pocha je autorom explicitných hororov, teda takých, v ktorých nájdeme priamo drasticky zobrazené výjavy brutálnych vražd a masakov. Autorov štýl spočíva vo využívaní metafor, detailných opisov scén, sexuálnych motívov a šokujúcich udalostí s vyplývajúcou pointou. Milovníci trilerov si prídu na svoje pri jeho debutovom románe Krajina kanibalov, v ktorom študenti UKF bojujú o svoj život v exotickvej Amazónii. E. Pochove hororové poviedky si môžete prečítať v knihách A bude hŕň, Z temnôt, Zombie apokalypsa alebo Na hroby.

Knihy E. Pochu dopĺňajú ilustrácie talentovaného autora Martina „Cuca“ Luciaka, ktorý sa zameriava na kresbu zombíkov, kanibalov, divjej zveri, žien, ale aj ilustrácií do Baštrngu, napr. Mor ho! Ak je tento štýl literatúry vaša šálka kávy, neváhajte a šup do kníhkupectva!

Zdroj: www.markepocha.webnode.sk

Rudolf Majtán

poviedka

(ZÁCHRANNÁ ROTA)

Po predchádzajúcom prúseri s miešačkou ma firma preložila na inú stavbu. Mojm novým pôsobiskom sa stalo učilište, ktoré menilo komplet fasádu, pričom mojou úlohou bolo na objekte oškrabávať omietku. Nerobil som to sám. Spolu so mnou tam boli ďalší brigádnicia a starí fachmani, ktorí našu prácu koordinovali. Keď som tam prišiel, prezliekol som sa a nabehol na plac, prekvapil ma zvuk. „Preboha, čo to môže byť?“ lovil som v pamäti. „Hmmm, je mi to známe. Určite ho poznám. Je to hlas nejakého zvierata. Ale akého?“ Trochu sa to podobalo na mrvčanie zženštilého kocúra s logopedickou vadou. Ešte chvíľka premýšľania... „Bingoooo!!! Veď to je páv,“ preblesklo mi myslou. „Ale čo tu robí páv? Čo sme na zámku?“ Dlho mi to nedalo pokoj, a tak som zišiel z lešenia dole a začal som toho vtáka hľadať. Ako tak blúdím okolo stavby, zrazu narazím na Miša ako kričí: „Tóno, Tóno, urob páva!“ Z druhej strany sa ozvalo pisklavé: „Maúúú, maúúú, maúúú...“ Keď som zaostril lepšie, uvidel som malého mužíčka ako napodobňuje tohto vtáka. Tóno bol štyridsiatnik, chudý a nízky, pripomínal sovu, teda po telesnej stránke, po mentálnej mal určite bližšie k tomu pávovi. A to doslova. Jeho malé tmavé popolníky sa podobali na kruhy tohto operenca, do ktorých boli zasadené oči. Okuliarmi budil dojem mudra, ale v skutočnosti to bol len mudrlant. Ako by som pri ňom počul varovné hlásenie z baliacej linky: „Pozor, pozor.. Obal nekorešponduje s obsahom!“ Inak s Tónom bola sranda, len mal jednu chybu... Veľa chľastal. Napriek tomu nepatril k obyčajným robošom. Bol akýmsi maskotom, ktorý pociťoval priazeň samotného majiteľa. Až neskôr som sa dozvedel, že bol jeho vzdialenou rodinou.

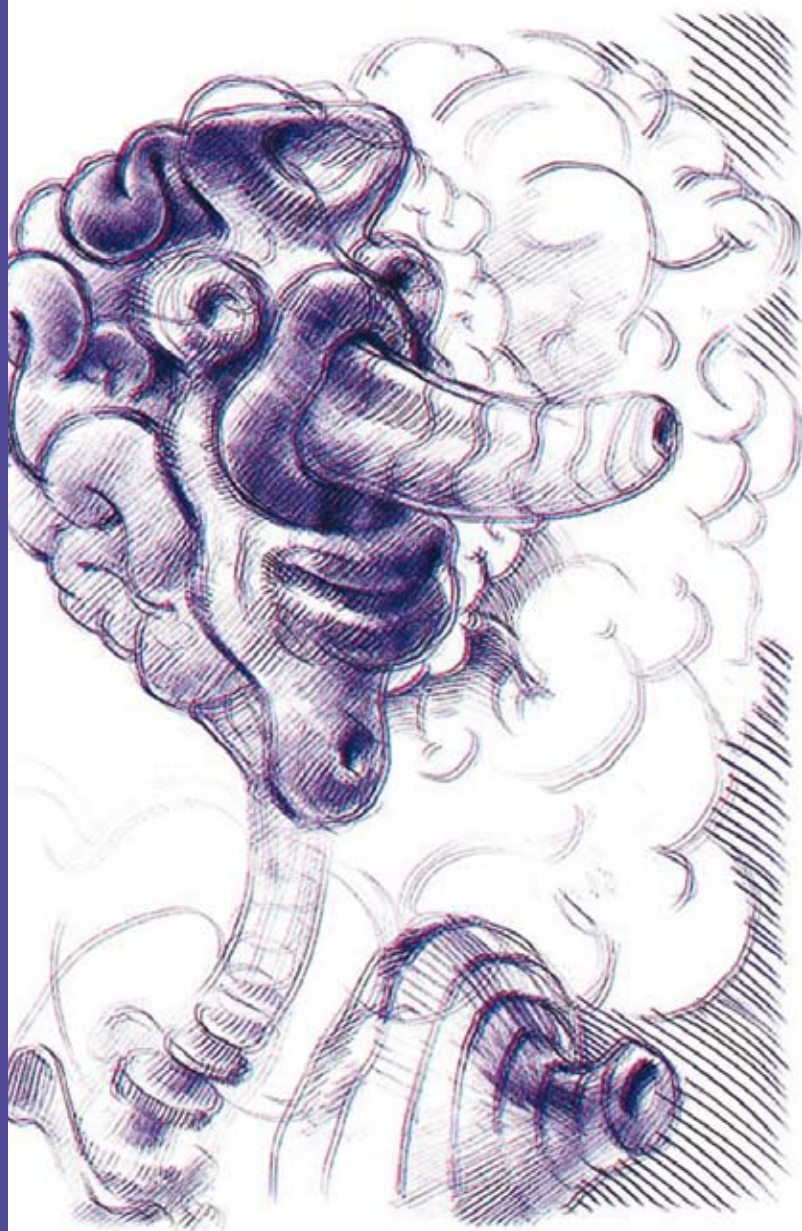
Týždeň ubehol ako voda a už tu bol piatok. Na obed na stavbu prifrčal šéf a naliehavým hlasom hovorí: „Potrebujem na tento víkend štyroch dobrovoľníkov, ktorí pôjdu na fušku k Bojniciam. Je tam jeden penzión, ktorý máme na konci mesiaca odovzdať a ešte stále tam nie sú spravené odkvapové chodníky a dlažba. Tiež potrebujeme všetky izby vymalovať a celkovo to tam skultúrniť. Ak to nestihneme, budeme platiť penále. Kto sa hlási?“ Pozrel sa na nás ako Hamlet na lebku. Skúsenejší harcovníci nenápadne odstúpili na bok a pred ním zostali stáť traja zelenáči spolu so mnou. „Dobre, tak pôjdete vy štyria. Dostanete aj príplatok. A ak to zvládnete, máte zabezpečenú brigádu do konca prázdnin. Pamätajte, tento výjazd je pre mňa veľmi dôležitý a môže ovplyvniť vaše výplaty. Riadiť celú akciu bude Tóno,“ povedal to hlasom, akoby celá budúca existencia jeho firmy záležala len na nás. „Fajn. Aspoň si zarobím niečo navyše a vylepším si pošramotenú reputáciu,“ skonštatoval som pre seba. Kvôli tejto situácii nás pustili o niečo skôr domov, aby sme sa prichystali na cestu. Ešte pred treťou nás Tóno autom pozbieral a vyrazili sme smerom na Bojnice.

Asi okolo štvrtej dorazila naša záchranná rota v zložení ja, Samo, Mišo, Marcel a predák Tóno na miesto. Najprv sme si zložili veci, poobzerali si objekt a pomaly sme sa začali prezliekať. V tom zaúradoval Tóno: „Hej, chlapi, čo tak zhurta. Poďme na jedno pivo, som smädný ako ťava.

A do roboty sa pustíme potom, veď svetlo je aj tak až do deviatej.“ Pozreli sme sa prekvapene na seba a Mišo lakonicky zahlásil: „Keď myslíš... Ty si tu predsa šéf.“ Celá partia sa vybrala hľadať do dediny krčmu. Keď sme jednu našli, sadli sme si za stôl a objednali si podľa svojho gusta. Každý si dal pivo, len Tóno si k nemu vyžiadal dvojitú zásmažku. „Urob páva!“ vyhrklo z Marcela už asi po dvestodevätidesiatykrát. Tóno automaticky zareagoval: „Maúúú, maúúú, maúúú...“ Totiž odkedy sme sa s ním spoznali, nikdy sme ho nevolali jeho menom, ale vždy sme ho ohlásili týmto rituálom. A až potom sa mohla začať bežná konverzácia. Kolá sa ďalej objednávali, nálada gradovala, len s tým rozdielom, že my sme si uvedomovali, že zajtra nás čaká lopotný deň, a tak sme sa šetrili. Zato náš predák ani náhodou... Pivo, dvojitá borovička, cigareta, pivo, dvojitá borovička, cigareta a tak stále dokola. Slnko zapadlo a on sa ocitol vo fáze neandrtáľca. Nedokázal ani hovoriť, ani škriekať ako páv a dokonca nevedel ani chodiť a štať. Zobrali sme ho pod pazuchy a začali sme ho vliecť do penziónu. „Ufff, do šlaka, veď má v skutočnosti sotva 60 kíľ, ale teraz akoby mal metrák. Asi naakumuloval v sebe zemský živel,“ pomyslel som si. V tej dobe som čítal knihu o elementoch a v nej sa písalo, že ak človek dokáže v sebe skoncentrovať tento živel, oťažie a stane sa tvrdý ako žula. Ovládajú ho vraj rôzni wu-shu majstri, fakíri a mágovia. Keď som sa v tom okamihu pozrel na Tóna, pripomínal mi zemskú bytosť – gnóma, len namiesto lucerničiek mu dohasínali jeho oči. Trmácal sa, ako keby z podzemia niesol ťažký batoh pokladov, s tým, že pri každom stúpe časť týchto pokladov vrátil matičke zemi. Keď sme dorazili do našej provizórnej nocľahárne, uložili sme ho na podlahu a nechali ho spať. My sme si tiež rozložili kartóny, pod hlavu dali vaky a pobrali sme sa za ním do Zdochloviec.

Ráno sme sa zobudili a šli pomaly omrknúť situáciu. Vonku nás až pot obľial po chrbte. „Do pekla, pozrite sa na to, aké mračná sa k nám rútia,“ povedal Samo. Na celú hubu som zrazu spustil: „Urob... urob páva.“ Nič. Bolo podozrivo ticho. Tak sme sa vybrali do izby, kde spal Tóno. Nehýbal sa, len bezvládne chrel. Začali sme ním triasť: „Tóno, Tóno, zobud sa. Musíme ísť rýchlo makať, schyluje sa k dažďu.“ „Múééé, muééé, mne je strašne zle. Nechajte ma spať ešte chvíľu... Muééé...“ Videli sme, že s ním nepohneme. Mišo rozhodol: „No chalani, skúsime sa pustiť do toho sami. Snáď to nejako ukormidlujeme.“ „Fajn, poďme na to.“ Každý si bol vedomý toho, že teraz nad nami visí Damoklov meč. Najprv mi chceli prideliť flek pri miešačke, čo som rázne odmietol. V hlavu som mal stále traumu z predchádzajúcej stavby. Tak som zobral funkciu nosiča s fúrikom. Samo sa zhostil miešačky, Mišo sa podujal formovať chodník po vyspaní betónu a Marcel bol defka pre všetko. Pendloval medzi Mišom a funkciou zásobovača. Po rozdelení práce začalo mierne mrholiť, napriek tomu nás to nijako neodradilo. Rozprchlí sme sa na svoje pozície a pomaly sme sa dostávali do tempa. Prvú várku fúrika som úspešne dopravil na miesto. Po tretej som sa už cítil ako ťažný kôň. Okrem vyčerpania som si všimol, že zanechávam stopu. Vyzeralo to ako koní trus, ale z betónu. „Panenko skákavá, ten fúrik musí byť niekde deravý,“ hneď mi napadlo. Tak som si ho vymenil za druhý. Ako tak vláčim jednu várku za druhou, opäť vidím na tráve lajno z betónu. Až potom mi napadlo, že už nie som sám, kto zásobuje Miša, ale pri mne sekunduje aj Marcel. A ten si ukoristil fúrik s hnačkou. Upozornil som ho na to a spolu sme problém vyriešili. Za ten čas však trávnik pekne navlhol. Malí sme smolu v tom, že miešačka bola umiestnená na hornej strane a chodník sa robil presne na opačnej, dolnej strane penziónu. Bolo umením dostať materiál k cieľu bez toho, aby nedošlo k stratám. Občas sa stalo, že sme sa s plným fúrikom na tráve zdrbali, ale to už nebolo lajno, čo po nás zostalo, skôr to vyzeralo akoby za nami úradoval krtek betonár. V tom zhone sme nemali vôbec čas ten neporiadok upratať. Postupne sa celá logistika

menila na adrenalínový šport, čo sa nám zapáčilo. Vždy sme sa poriadne rehotali a hulákali, keď sa niekto z nás snažil s kľčom v ksichte zabrzdiť, alebo ešte lepšie, keď to nezvládol. Nálada gradovala, vzrušenie sa stupňovalo až tak, že sme sa dostávali na hranice divokého satori. V tom bláznivom ošiali sme, asi okolo obeda, začuli trúbenie auta. Zaostríme zrak a... Majiteľov brat Rišo s ďalším majstrom prišli na kontrolu. Nastala panika. Prvé, čo nám napadlo, bolo spustiť dvojité vokál: „Maúúú, maúúú, maúúú.“ Zvnútra penziónu žiadna odozva. Opäť sme to zopakovali: „Maúúú, maúúú, maúúú!“ Rišo na nás hodil čudný pohľad. Marcel dlho neváhal. Nenápadne otvoril dvere a vošiel dnu. Vycítili, že tu niečo nehrá a rezkým krokom ho nasledovali. To už sme vedeli, že vo vzduchu visí prúser. Kontrolný orgán prišiel do izby akurát v momente, keď Marcel zobúdza Tóna. „Toto čo má znamenať? Prečo drichmeš, keď tu máš celé riadiť?“ skríkol Rišo. Tóno sa celý roztraseňý ledva postavil a koktavým hlasom začal vysvetľovať, že sa robilo až do noci, a tak si musel na chvíľu zdriemnuť. Samozrejme, že mu to nezožral. Cítil, ako z neho razí alkohol a sám ho dobre poznal, čo je zač. Od tej chvíle celá akcia prebiehala pod taktovkou Riša. Hneď vyslovil želanie, aby sa súbežne s betónovaním aj maľovalo. Vytiahol prístroj na maľovanie stien a začal ho pripravovať. Zarobil farbu a nalial ju do bubna. Vo fáze vymieňania trysku na striekacej pištoľi ma odchytil a dal mi prvé inštrukcie: „No, pod sem. Musím si niekde odskočiť. Zatiaľ poriadne natlakuj mašinu a začni bieliť steny.“ Potom zmizol preč. Chytil som teda rukoväť, s ktorou sa pumpoval prístroj a pohybmi hore-dole som sa pustil do tlakovania. Celý proces mi pripomínal kočikovanie dieťaťa. Predstavoval som si, ako každým zatlačením páky prestáva drobce menej plakať. Čo mi však stále vrtalo v hlave, boli slová: „Poriadne natlakuj mašinu, poriadne natlakuj mašinu...“ Na fyzike som exceloval v prevodoch pascalov na kilá či megapascalu alebo na bary, ale ako som si mal jednotku „poriadne“ premeniť na niečo konkrétne? „Ak by povedal ‚dobré‘, bolo by to asi znamenalo natlakovať prístroj normálne, ale ak pridal dôraz na slovo ‚poriadne‘, musí to byť nejaké výnimočne, na doraz.“ Takéto a podobné úvahy produkoval môj rozum. Keď už moja ruka nedokázala stlačiť páku dole, usúdil som, že sa práve nachádzam vo fáze „dobré natlakovaná mašina“. K fáze „poriadne“ však chýbal ešte nejaký ten pascal navyše. Tak som chytil rukoväť do jednej aj do druhej ruky a celou váhou tela som sa zavesil na prístroj, až tak, že sa mi nohy hompálali vo vzduchu. Ak by ma zbadal nejaký jogín, tak by si pomyslel, že práve cvičím bakásanu – pozíciu volavky. Tento úkon som zopakoval párkrát po sebe. V prestávke, keď som sa pripravoval na ďalšie zavesenie, ma prepadol Rišo: „Čo, mladý? Ako ti to ide?“ „Celkom dobre, akurát sa chystám maľovať.“ „Počkaj chvíľu, ukážem ti ako.“ Svižne pristúpil k prístroju, chytil pištoľ a frajersky sa na mňa uškrnul. Rišo pôsobil ako novodobý kovboj. Švihácky, štíhly tridsiatnik so štýlovými nečnými okuliarmi a v ústach vždy buď cigareta alebo žuvačka. Tentokrát mal v kútku pery žváro. Potiahol si, druhou stranou úst vydýchol, natiahol ruku s pištoľou ako šerif a zacielil na imaginárneho banditu pred sebou. A stlačil spúšť. Bum! V tom sa celá tryska rozletela a jej obsah skončil na jeho oblečení. Trefa! Bandita dostal šerifa... „Kurva šic, to je atentáát!!!“ Nadýchol sa, pozrel na zdevastovanú trysku a so zlostou šmaril o zem premočenú cigaretu. „Ja som to vedel, že nemám kupovať tie slovenské šmejdy. Nedajú sa ani porovnať s tými nemeckými. Kurva, ja tu slovenskú fabriku podpálím,“ kričal ako zmyslov zbavený. Moja maličkosť stála v pozadí a všetko v tichosti pozorovala. Rišo sa po tomto incidente podobal na pornoherečku z gang bang filmu. Celý bol postriekaný. Okuliare, rifle, košela, tvár... Už mi došlo, že s tým tlakovaním som to trochu prehnal. Vtedy som sa cítil zvláštne zosynchronizovaný s Tónom. Ja som zvolil nesprávnu mierku a on si neustrážil správnu mieru. Ale to som si, samozrejme, nechal iba pre seba.

Keď sa Rišo spamätal zo šoku, vymenil trysku a pokračoval v maľovaní. Ostatní pracovali na dokončení chodníka, len Tóno sa motal po stavenisku celkom dezorientovaný. Snažil sa zapadnúť do jednej či druhej skupiny, ale keď sa mu to nedarilo, aspoň si vždy zamudroval. Fachčili sme až do neskorého večera. Niečo sa stihlo spraviť a niečo zostalo nedorobené. Mali sme tam zostať aj v nedeľu, ale majiteľ nás predčasne stiahol z obehu. Ktovie prečo? Sranda bola v tom, že firma mala vo svojom názve zakomponované pravékeho plaza. Pri odchode som pozrel na kôpky betónu po tráve. Pripomenulo mi to serodaktila značujúceho si teritórium okolo celej stavby.

Cestou domov Tóno mlčal. Ani mu nenapadlo robiť páva a ani nás nijako ho hecovať. V pondelok sme nastúpili všetci na pôvodný objekt. Okrem neho. Šéf ho nemilosrdne vyrazil a nepomohli mu ani konexie u rodiny. Nám nepovedal nič, hoci sme boli presvedčení o tom, že si nás predvolajúna koberec. Všetko ale vysvetlili naše výplatné pásky. Mali sme na nich zvýšenú mzdu, a to sme ešte netušili, že si nás na brigáde ponechajú až do konca prázdnin. Celý tento výjazd mi pripomenul nedávny športový zápas, v ktorom tréner a fanúšikovia totálne demoralizujú svoj mančaft, ale ten sa ešte viac zomkne pred vidinou víťazstva. A nakoniec ho aj vybojuje napriek nepriazni osudu.

Erika Lenická

cestovný denník

Poitu Varen – I'll go and come

„I would take 3 months over it and gave myself time to prepare, making contacts and reading whatever I could. I had no idea of the task ahead.“

(Elephant Complex, John Gimlette)

„Bez topánok, špinavé chodidlá, žiaden príbor, som na správnom mieste.“

Nikdy by mi nenapadlo, aké úžasné môže byť len tak sedieť na záchode. Samozrejme, nie každý deň človek sedí na záchode obklopenom kokosovými palmami a sleduje pri tom spln Mesiaca. Kliše, no na Srí Lanke nič ako slovo kliše neexistuje a všetko je možné. Ráno piateho septembra 2016 po asi tisíoch „čoskoro sa vidíme“ som zbalila svoj 40-litrový ruksak a o pár hodín som už stála na budapeštianskom letisku. C1, A2, D15, 2.15, 19.07, jačanie, krik, masy, žltá, čierna, čokoládová, šperky, čistý, dlhé vlasy, Francúzsko, Španielsko, odlišnosť, vzťahy, Life of Pi, ticho, večera... Negombo.

Rice and curry po 600. krát.

V tomto prípade navarené moslimskými ženkami, a. k. a. obed s priateľmi

10.00 AM

Vlhkosť je sestra lokálnych. Aj napriek faktu, že som sa zrazu nachádzala 11 hodín od domova a vedľa mňa sa rozprestieral Indický oceán, prvé pocity sa akosi odmietali dostaviť. Moje fyzické ja dávalo signál očným viečkam a zrazu bol batoh ťažší, ladivka sa mi pomaly zošuchovala z bedier a foťák ma na spotenom krku začínal znervózňovať.

Srí Lanka. Na pohľadniciach nájdete prirovnania ako The land of lions, The land of dance, The land of tea a mnoho ďalších... no ja mám najradšej Smiling land.

Tony the pony

Tilak, Nimal, Janahi, posledná spoločná fotka

Takže, ako sa to celé začalo?

Pokiaľ ide o vandrovačky, v mojom prípade sú to celkom rýchle a niekedy až príliš spontánne akcie a reakcie. V jeden večer, keď som ešte žila v britskom Bristole, sedela vo svojej izbe, mala aké-také peniaze na účte, rozhodla som sa. Srí Lanka má pre mňa otvorenú trojmesačnú náruč. Tri mesiace sa zdali ako rozumná doba, nie dlhá, nie krátka. Za taký čas stihnete čo-to pocestovať a keď máte ešte k tomu pocit, že by ste mohli spraviť aj niečo užitočné, o to lepšie. Spojila som preto tieto dve aktivity – cestovanie a dobrovoľníčenie. A prečo práve na Srí Lanke? Chcela som vidieť rodnú zem Matangi, M.I.A.

Poitu Varen – idem, prídem

Tilak a kokosový chill

„Erika?“ zrazu niekto na srílanskom letisku zasiahol do mojich mentálnych bojov s papierovačkami, a tak som stretla Tilaka – asi o tri hlavy vyššieho 60-ročného típka, oblečeného v sarongu, s okuliarmi a bradou. Hneď mi došlo, že to bude jeden z tých vtipných čudákov, takže všetko bolo v poriadku. V tej chvíli mi nad hlavou viseli tri projekty, ktoré som si naplánovala cez dobrovoľnícku web-stránku. Takže prvá cesta z letiska viedla do malej dedinky pri meste Puttalam, zvané Kalladdi, a prvý projekt sa odohrával na kokosovej plantáži s vlastnou lagúnou. Ak by ste tu strávili deň či dva, mohla by vo vás vzbudiť dojem bohom zabudnutého miesta a odišli by ste so zmäteným až nespokojným pocitom. „Čo tu ľudia robia? Nie sú unudení?“ pýtala som sa Tilaka.

„Slovo nuda v sinhalčine neexistuje. Ľudia majú stále dôvod na stretnutie, posedenie s rodinou, priateľmi, čo v doslovnom preklade znamená s celou dedinou, spolu sa najesť, diskutovať, hrať hry alebo len proste byť. Prevezieme sa, ukážem ti naše mangrovinyky.“ Vtedy som si uvedomila, že spánok bude počas nasledujúcich troch mesiacov len strata času. Hlavne v krajine, kde slnko zapadá o 18.00 a vychádza o 6.00.

Pod hrať Keram

Pol hodiny sme jazdili pozdĺž pobrežia a vrátili sa späť na plantáž, kde som spoznala Tilakových ľudí, pracujúcich na pozemku: Dinesh, Janahi, Sudha, Nimal, Thevaraj, úžasní ľudia denno-denne sa starajúci o chod plantáže. Ako som tak kráčala s veľkým batohom ako poslušný psík za srílanským bratom Dineshom, ktorý sa mi chystal ukázať miesto, kde budem spať, spozorovala som pár detailov, ktoré robili to miesto ešte magickjšim. Dvojmetrové kaktusové ploty, pávy, opice skákajúce z kokosu na kokos, Tony – nenápadný poník, až sme prekráčali k jednému z domčekov z tkaných rohoží, vyrobených z kokosových listov, slúžiacich ako strechy a steny. Zaujímavé je to hlavne vtedy, keď sú steny len tri. Myšlienka, že budem spať v otvorenom priestore, bola vzrušujúca.

Dva týždne som strávila u Tilaka na plantáži a vkuse sa niečo dialo. Život. Večere s Tilakovým moslimským priateľom a jeho šiestimi dcérami, stretnutie plantážnikov na masívnom majetku osvetlenom ohnivými faklami z kokosu, oslava puberty... Áno, oslavujú pubertu, ale len u dievčat, keď dostanú prvé „mesiačky“, a to je procesia ako má byť! Vitajú vás znamenkom na čelo podľa toho, či ste slobodná, vdovná, a majú ešte podkategorické kombinácie typu stará dievka alebo slobodná – najvyšší čas na vydaj. Vstúpíte cez magickú klenbu, za ktorou sa na vás (v mojom prípade jedinej „Nesrílančanky“ v miestnosti a tiež široko-daleko) škerí viac než 60 domácich, až máte zo seba pocit, že by ste mali predviesť nejaké žonglérske číslo. Obeťou celej ceremónie všakuž od skorého rána bolo 13-ročné dievča. V ten deň absolvovalo tradičné rituály ako napr. umývanie – dve ženské príbuzné ju prvýkrát po dosiahnutí ženstva zmývali, a teda zmýli dievča a obliekli ho do šiat ženy. Nasledovalo minimálne 231 fotiek s príbuznými, priateľmi príbuzných, priateľmi príbuzných príbuzných a jedného bieleho človeka (mňa). Spokojní, najedení, zosocializovaní a vyfotení sme sa všetci pomaly začali zberať každý svojou cestou.

Pár dní sme výletovali s Tilakom po takmer celom severe Srí Lanky, až som mu musela pripomenúť, že by som sa rada aj k niečomu užitočnému pričínala. Takže ďalšie dni som mala priestor na prejavenie sa. Tilak odišiel do Colomba a bez inštrukcií nechal plantáž na moju predstavivosť. Pár dní som strávila vyrábaním „chilling zone“, čistením lagúnovej cestičky, pomáhaním Janahi v jej alternatívnej kuchynke a staraním sa o Tonyho.

Dni plynuli a predom mnou ostala posledná nedela. V dedine sa konali veľké preteky. Motoroky, lode, býky. Všetky dediny naokolo boli vyprázdnené – miestni chlapi a chlapci sa pretekali, padali z motoriek a následne na ne naskakovali, ženy a deti stojac na jednej strane pretekárskeho poľa a muži na druhej. (Ako na školských diskotékach, keď obe pohľavia sedeli každé na opačnej strane.) Pre mňa to bol ďalší krásny deň, kedyby som to všetko radšej sledovala neviditeľná a nebola zase tým lietadlom, pri ktorom si chce každý zapózovať a spraviť si s ním selfie. :)

Vôbec nie sú také nevinné ako vyzerajú

TEB – The English bank

Posledný deň v Kalladdi

5.00 AM

„Erika, si hore? Musíme ísť! Vezmi si plavky, foták a ideme.“

„Kam ideme?“

„Uvidíš.“

Tilak sa na mojej emocionálnej vyčerpanosti náramne zabával:

„Takže toto je naša posledná káva.“

Bahiravokanda Vihara Buddha, Kandy – 27 metrov

Kráčali sme smerom k lagúne, kde už čakal Nimal, srílanský Mauglí, a s tým najúprímnejším úsmevom ukazoval na čln. Už mi to bolo jasné. Východ Slnka. Naštartovali motor a o pár minút sme boli pri lagúne, sledujúc ten najkrajší východ Slnka nad plantážou. Kvapky slanej vody nás pomaly zobúdžali... áno, zase to dokonalé klišé. Plavili sme sa úzkou lagúnou medzi mangrovníkmi, veľké orly nám poletovali nad hlavami a Slnko pomaly vyliezalo. Tak sa začal môj posledný deň na plantáži a zároveň skončili prvé dva týždne na Srí Lanke.

Rozlúčili sme sa s Tilakom, hoci nie nadtľho, pretože neskôr sme spolu absolvovali ešte veľa ciest. A ďalší projekt bol predom mnou.

TEB, veľa konverzácií

Temple of tooth, Kandy

TEB

Giribawa, Galgamuwa

Autobusom (čo je na Srí Lanke vždy zážitok) som sa presunula z Puttallamu viac dovnútra a ocitla som sa opäť v bohom zabudnutej dedinke, v ktorej Srílčan menom Wasala založil a riadi organizáciu zvanú THE ENGLISH BANK. Budova z tehál, chladná a na pohľad nepekná, nepríťažlivá. Pripomenula mi internátnu školu z knihy Betty Macdonaldovej Usmievať sa zakázané. No našťastie v prípade TEB to bol len prvý dojem.

Viac než 300 chlapcov a dievčat z celej Srí Lanky cestuje do Giribawy zlepšiť sa, resp. naučiť sa po anglicky. Prvé dni tam boli dosť hektické, sledovalo ma 600 zvedavých očí a všetky sa chceli rozprávať. Celkom jednoduchá výzva na tréning mentálnej stability. Môj prvý deň v TEB bol ako môj prvý deň v škole. S rozdielom, že teraz som bola

Rice and curry po 600. krát.

V tomto prípade navarené moslimskými ženkami, a. k. a. obed s priateľmi

na opačnej strane. Mojou úlohou bolo udržať mladých zanietencov po celý čas v angličtine. Srílanská mládež má obrovský apetít, keď príde reč na tému ako byť úspešný. Čo to znamená pre nich a čo pre nás? Stretávala som toto srílanské potomstvo dva týždne každé ráno a za ten čas mi predstavovalo svoj nenápadný návod na to, ako žiť a byť úspešný. Nič zložité, jednoducho a prsto byť šťastný z toho, že existuje nádej a viera, že niečo dokážu. „Som šťastný, lebo mám nádej. Nádej na to, že raz budem mať peniaze a postarám sa o rodičov, kúpim im väčší dom a vezmem mamu na dovolenku.“ „Čo ťa robí šťastným?“ „To, keď som medzi ľuďmi, ktorí sú šťastní!“

V škole platia striktné pravidlá – chlapci a dievčatá vo veku 18 – 20 rokov musia byť oddelení, aby sa mohli plne sústrediť na štúdium. Na jednej strane je to rozumné, no pre mňa to znamenalo dvojitú prácu. Tolkó času, čo som venovala chlapcom, som musela venovať aj dievčatám a naopak. Takže po celom dni som sa, vyžutá, kýblikovým štýlom osprchovala, rozprestrela si zakrvavenú moskitiériu, ktorá ma veľakrát zradila, a chrápajúc padla do postele.

S dečkami sme strávili kopec času, v podstate sme boli spolu nonstop, rozprávaním sa, filozofovaním o tom, čo je, bolo a bude. Oblíbená téma 19-ročných Srílčanov je tá o živote a o tom, čo dosiahnu. Nie o tom, čo chcú dosiahnuť, ale o tom, čo dosiahnu. S entuziazmom a presnými ideami.

Pár dní pred mojím odchodom z TEB-u sa do našej svorky pripojili Rojina, Jason a Orion. Rojina sa narodila na Srí Lanke, ale vyrástla v Austrálii, kde ju vychovali adoptívni rodičia. Pred dvomi rokmi dobrovoľníčila u Wasalu a opäť sa sem vrátila so svojím austrálskym snúbencom a ich malým požehnaním, Orionom. Po niekoľkodňovom spoznávaní sa sa ma Rojina spýtala, či nechcem byť jej družičkou. V Austrálii sa rozhodli, že sa chcú vziať na Srí Lanke. Takže jediné, čo mi do zbierky slávnostných ceremónií ešte chýbalo, bol už len pohreb.

Pokračovanie v ďalšom čísle Slnčníka.

Dominika Slušná

poézia

(NUTKAVÁ MYŠLIENKA)

Vedel dobre,
že pôjde.
Tušili to asi všetci.
Tušila som to aj ja!

opatrne a po tichu...
som nutkavú myšlienku
o tom, že sa už nevráti
zajedla nutelou
a vypláchla Listerinom.

Teraz by som radšej tušila
ako vedela...
nutkavá myšlienka sa stratila...

a ty s ňou!

(NA POČESŤ STATOČNÉMU)

Pokúšam sa chodiť v твоjich šlapajách
hľadám ich tam,
kde sme bývali
živí...

stratené stopy Statočného
mi unikajú
kdesi...

zotmieva sa
zozimieva sa

Obávam sa,
že sneh a vianočný sentiment
ich zahladia, zatratia.

Statické dvere hypnotizujem
už niekoľko chvíľ.
Úzkosť mi obžiera kútiky!

Minúty čakania na tvoj návrat
sú čím ďalej, tým dlhšie

avšak tvoje stopy
som hľadať neprestala...

(DOMOV)

Upiekla som ti perník,
aby si nezabudol
ako vonia náš domov.

Cítim ho tam,
kde sme sa smiali a plakávali
spolu.

S úctou ti stískame dlane,
aby si vedel,
že naše detstvo malo zmysel
vdaka tebe.

V prázdnej ulici
miesto kriku
pozorujem unavené listy
ktoré stratili ich farbu

ostala tu po tebe len
čiernobiela jeseň.

A vôňa perníka...

(SYMBIÓZA)

Trhám ti vlasy,
keď moje ego vláčiš po podlahe.

Hľadáš vo mne kus pokory,
keď ti nahá behám po pamäti,

ja v tebe kus šialenstva,
keď na hasenie ohňa nemáš dost vlasov!

Natieraš ma na chlieb
a vychutnávaš si
roztopenú guču hormónov
v jazierku exhibicionistov

uzavrieme žabo-myšie vojny
a vyzlečiem sa...

” Dominika Slušná

Narodila sa v Leviciach a momentálne študuje učiteľstvo slovenského jazyka a literatúry v kombinácii so psychológiou v Nitre. Písaniu poézie sa venuje približne rok a pol. Svoje básne doposiaľ nikdy nepublikovala. Vo svojej tvorbe zobrazuje najmä medziludské vzťahy. Rada má poéziu, ktorá má „šmrnc“. Zo slovenských poetiek je pre ňu inšpiráciou Mirka Ábelová.

(TRAGIKOMÉDIA SPOD PULTU)

V dyme zatuchnutého baru
kráčaľ s noblesou na krku
a tequilou v ruke.

Škrťol mi zápalkou
o červený satén
a zapálil mi zmysly.

Zmenený stav vedomia a hojdačky tancujúce
so synom kazateľa nás odniesli
ďalej ako za bar.

Vzdialený svet divergentných
noci plné nonšalantných kydov.
Ranná šukačka
s tebou...
sledujem ju
z diaľky
noblesa utopená v poháriku tequily
a oči stroskotanca
... si už neškrtnú!

Rozhovory

Mirka Ábelová

Zhovárali sa:

Miloslav Špoták a Rudolf Majtán

V našej mliej Trafačke sa 21. novembra 2016 konala čítačka slovenskej divy, Mirky Ábelovej. Zorganizovali ju internetový magazín iLeGaLiTa trafačkovský BookKlub. Na pozvánke stálo: „Miroslava debutovala v kolektívnej zbierke *Sólo pre 9 hlasov* (2011), v tom istom roku vydala aj samostatnú zbierku básní s názvom *Striptíz*. V roku 2012 zvíťazila pod pseudonymom *Pán A* v literárnej súťaži *Básne 2012*. O dva roky neskôr na svoje básnické konto pripísala ďalšiu zbierku *Na!* Napísala texty piesní pre českého hudobníka Davida Kollera, ktoré sa objavili na albume *ČeskosLOvensko*. Práve ten sa stal českým albumom roka a získal prestížne hudobné ocenenie *Anděl*.“ *Korenisté ukážky z aktuálnej knižocky *Básničky pre domáce paničky* prečítala sama (budúca?) domáca panička Mirka. S kolegom redaktorom Rudim sme sa nenápadne infiltrovali medzi poslucháčov. Ešte nenápadnejšie som po čítačke Mirku odchytil na cigarete, ktorú som nemal. Ona mala. A my máme rozhovor:*

MILO: Mirka, máme na teba také štandardnejšie otázky a menej štandardné. Takže prvá, menej štandardná.

Aký máš rada predmet?

MIRKA: Mám rada predmet *kniha*. Mám rada predmet *Slovenský jazyk*, v škole. Nenávidím predmet *Matematika* a nenávidím predmet *zbraň*.

MILO: K tomu mi napadá pod-otázka – už neštuduješ?

MIRKA: Nie, už nie.

MILO: Teraz ide štandardnejšia otázka. Nechystáš sa časom písať aj prózu alebo možno už aj píšeš?

MIRKA: Mám rozpísanú prózu už asi tri roky, ale doteraz som nemala veľa času nad ňou sedieť a dokončiť ju.

A zároveň mám veľký rešpekt voči písaniu prózy, pretože nemám s ňou tolko skúseností ako s básňami.

MILO: Čo z tohto nápojového lístka (Fotogaléria Trafačka – pozn. red.) by ťa zaujalo na pitie?

MIRKA: Cappuccino... vodka... Svijanský Máz... a sme pri víne, ktoré je môj favorit – á, to by bolo... a tu máme: všetky biele suché vína. A tuto keď vidím Čajkov, tak to je, že najvác. Čajkov je super.

MILO: Aj pre mňa. Bola si tam?

MIRKA: Jasné, môj frajer je z Levíc. A predošlý frajer bol z Bátoviec a jeho babka bývala v Čajkove. A mám tam aj kamošov, čo robia všelijaké vína. A Bátovce – tam som sa chodila kúpať ešte na priehradu.

RUDO: To je kde? Pri Leviciach volakde?

MILO: Pri Leviciach. Ja som tam pozeral hajloky.

MIRKA: Tam je super...

MILO: Paráda. Pesecká Leánka...

MIRKA: No, no, no – tu je práve. Som si ju všimla hneď.

MILO: Tak sa zhodujeme v tomto.

MIRKA: Chi-chi...

MILO: Nevie, či hráš futbal...

MIRKA: Fandím Liverpoolu, ale nehrám futbal.

MILO: A otázka neznie, komu fandíš, ale keby si hrala futbal, čím by si chcela byť – brankárom, obrancom, stredopoliarom alebo útočníkom?

MIRKA: Chcela by som byť obrancom, ktorý dáva góly. To sú vážni makači. Lebo od útočníka každý očakáva, že bude dávať góly. Ale podľa mňa vážni futbalisti sú takí, ktorí sú obrancovia a vedia streliť riadny gól.

MILO: Teraz otázka smerujúca trochu k tvojej tvorbe. Využila si v nej niektoré zaujímavé zdroje ako Modrý koník a Pohrebiská, či ako sa to volalo – nie pohrebiská...

MIRKA: Pohrebništvo slovenské – to je naozajstný časopis.

MILO: ... či máš záľusť na nejaké ešte?

RUDO: (vykradnúť...)

MIRKA: Hehe... Teraz v tejto chvíli neviem, čo také konkrétne nabudúce použijem. Stále sa niečo objaví. Mám napríklad ešte jednu báseň, kde som takto použila produkty z kozmetického katalógu (Avon) s bizarnými názvami, veľmi. Ale neviem, čo bude ďalej – uvidíme.

MILO: Teraz z iného súdka. Aké prvo-ranné myšlienky ťa potešia – keď sa zobudíš?

MIRKA: Poteší ma, keď sa ráno zobudím a zistím, že nemusím ísť do práce, že mám voľný deň.

RUDO: Čo vlastne robíš, kde pracuješ?

MIRKA: Robím hovorkyňu Greenpeace. Čiže ma poteší, keď nemusím ísť do práce. A ešte ma poteší, keď nemusím ísť so psom von ja, ale môj frajer. A to znamená, že môžem ešte ďalších 20 minút spať. Alebo 40. A ešte ma poteší, keď sa pozriem z okna, lebo my máme podkrovný byt a nad posteľou mám strešné okno – keď sa pozriem z okna nad seba a vidím, že svieti slnko, že neprší. Aha – ešte ma poteší, keď sa pozriem na to okno a von nevidno, lebo je celé zasnežené. Tak to je ďalšia super vec.

MILO: Teraz takú trochu...

MIRKA: Na telo...

MILO: Nie, nie tebe na telo – to bude skôr na telo iným. Aký slovenský text, myslím tým hudobný, ti najviac pili uši?

MIRKA: Kristína: Ta ne?! Nounejm: Žily – ma úplne irituje. Je ich veľa. Rádio Slovensko, bohužiaľ. Teraz ako vyšiel ten zákon, že musia hrať veľa slovenskej hudby, sú tam vážne šupy. Že si trháš vlasy. Ale toto sú také naozaj, síce klišé už, otrepané, ale...

MILO: ... vedia nasrať.

MIRKA: Ha... favoriti.

MILO: Vrátime sa k tvorbe: Akú rakvu by si si ty vybrala? Povedzme z tej ponuky, čo si čítala.

MIRKA: Ak si dobre pamätám, tak to bola: Truhla štýlová retro. Hihi.

RUDO: Počkaj, bola Truhla štýlová, bez retra a potom Truhla retro.

MIRKA: E-e, bola Truhla štýlová retro.

MILO: Štýlová retro višňa.

MIRKA: No, no, no, to tak pokračuje – to je celý ten jeden názov. A ešte bola aj Truhla Milano – ale tú by som si nevybrala. Štýlovú retro. Ale medzi nami, ja veľmi nechcem byť pochovaná v truhle. Chcela by som, aby ma spálili a vysypali do mora.

RUDO: Dáme do zátvorky (*spálená*).

MIRKA: *Vysypať do mora* je dôležitejšie.

RUDO: (*a vysypaná do mora*)

MILO: Bol som takmer presvedčený, že toto povieš alebo že to budeš chcieť. Ale preto som sa pýtal, že možno byť aspoň chvíľku vystavená by si chcela byť...

MIRKA: No to v žiadnom prípade.

MILO: Kvôli tým uctievačom...

MIRKA: V žiadnom prípade, haha.

MILO: Že ti budú čítať tamtú báseň...

MIRKA: Nie, nie. Už mám závet – napísala som si taký krátky, keď som mala letieť do Lisabonu.

MILO: (Ja som napísal kamarátovi epitaf)

MIRKA: Ja som frajerovi urobila taký môj závet. Neznášam lietanie a keď som išla do Lisabonu, dala som mu to, že keď sa mi niečo stane, bolo tam asi 7 bodov. A jeden z nich je, že: *Nech vás Boh chráni, aby ste ma vystavovali v truhle. To si neželám, budem vás chodiť strašiť.* Čiže mňa nech nevystavujú.

MILO: Teraz trochu veselšie. Aké zviera, prípadne zvieratko (nechcel som moc zdobňovať kvôli tým tehulkám, babulkám...)

MIRKA: ... ovulkám...

MILO: ... by si chcela byť? Alebo prípadne aj rastlinou. Alebo môžeš dať aj – aj.

MIRKA: Chcela by som byť čajka.

MILO: Jonathan Livingston?

MIRKA: Nemusí to byť táto. Ale chcela by som byť čajka, pretože: celý deň žerie ryby...

RUDO: ... je pri mori...

MIRKA: ... je pri mori, šteká a nikto ju vlastne nechytá. Akože, čajky sa nelovia. A všetci ich krmia. Čajka. Môže byť. A rastlina... počkaj, porozmýšľam... storočná lipa kráľa Mateja.

MILO: Ale tá už nevyzerá veľmi dobre.

MIRKA: Nevyzerá. Ale zatiaľ je chránená, tak má celkom pokoj. Od ľudí.

MILO: Čo to bol za alkohol v básni o záchranke?

MIRKA: Víno.

MILO: Hovoril som.

RUDO: Biele víno.

MIRKA: Uhm.

MILO: ... otváranie ďalšej fľaše, neviem, či bolo povedané, že vína, ale ja som si predstavil len víno.

MIRKA: Bolo to víno.

MILO: A posledná otázka je, či nemáš cigaretu. Ale tú som sa už opýtal vonku (na začiatku).

MIRKA: Mám. Ale nikomu to nehovorte.

MILO: Tak ti dám miesto nej inú otázku – páčil sa ti tento rozhovor?

MIRKA: Áno, bol super, lebo bol úplne originálny.

ĎAKUJEME

Daniela Lysá

životopis

(ALCHYMISTA SLOV)

PAULO COELHO

Jeho knihy ovplyvnili milióny ľudí na celom svete a je maestrom písaneho slova. Texty jeho diel obsahujú dychberúce vykreslenia pravdy, životné múdrosti a za srdce chytajúce myšlienky, ktoré ožijú vo vašom myslení a konaní. Na knihy brazílskeho spisovateľa Paula Coelhoa nikdy nezabudnete.

Tajomnosť života i tvorby Paula Coelhoa de Souza sa nesie už od jeho narodenia, 24. augusta 1947 v Nemocnici svätého Jozefa, v štvrti strednej triedy

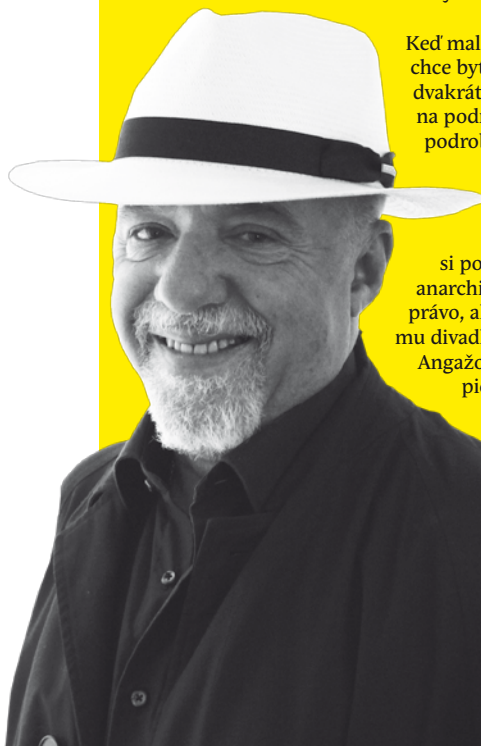
brazílskeho Ria de Janiero, kde sa narodil mŕtvy. Prvotné vyšetrenia zistili, že zrejme prehltol smrteľnú zmes plodovej vody a mekónia, teda vlastných výkalov. Bez pohybu ležal v tele svojej matky, a tak ho museli vytiahnuť kliešťami. Päť minút po polnoci bolo počuť zvuk zlomenia krehkej kľúčnej kosti, ktorá nevydržala tlak kliešťov. Ale chlapec už bol vtedy mŕtvy, podľa lekárov sa udušil kvapalinou, ktorá ho chránila ešte počas tehotenstva v lone matky. Jeho rodičia, 33-ročný inžinier Pedro Queima Coelho de Souza a mladá 23-ročná matka, žena v domácnosti a zarytá katolíčka, Lygia Coelho de Souza, prosili patróna materstva o pomoc: „Svätý Jozef, vráť mi syna! Zachráň ho, svätý Jozef, je v твоjich rukách!“ Sklamaní, uplakaní rodičia sa snažili nájsť niekoho, kto by dal ich synovi posledné pomazanie. Keďže kňaza nenašli, pomazanie prišla dať nemocničná mníška. V tej chvíli sa stal akoby zázrak – ich syn začal plakať. Bol v hlbokéj kóme, ale žil. Prvé tri dni života strávil v inkubátore a jeho otec bdel celý čas nad ním. V štvrtú noc však prišlo opäť nešťastie. Strážila ho vtedy starká, ktorá musela zakročiť, lebo dostal nebezpečný krč dýchacích ciest, čo bol následok nehody s kliešťami. Meno Paulo dostal po svojom strýkovi, ktorý predčasne zomrel na infarkt. Spisovateľ sa však nerád vracia ku svojej minulosti. Jeho korene sú však zaujímavé, pretože medzi jeho predkami nájdeme lekára, románopisca, básnika, literárneho kritika, vojenského guvernéra, ministra ľavicovej vlády, spisovateľku či ženskú vodkyňu boja za nezávislosť Brazílie.

Paulo od detstva prejavoval nezvyčajné a pozoruhodné osobnostné črty. Keď sa dostal do nepriaznivej situácie, pustil sa do siahodlhých výkladov a poslucháč zostal prekvapený. Keď ho mama prichytila pri šibalstve, s humorom jej odvetil: „Vieš, keď som dnes neposlušný, mami? Lebo môj anjel strážny nefunguje. Vela pracoval a vybila sa mu baterka.“ Spolu s kamarátmi raz ťažko zranili malého chlapca. Z miesta nehody však ušli a chceli držať dohodu o večnom mlčaní. No pravda neskôr vyplávala na povrch. Otec zraneného chlapca sa Coelho vcom vyhráždal, že ak mu zomrie syn, zabije aj Paula. Paulov otec však podpísal zodpovednosť za liečebné a nemocničné náklady, no chlapec zostal doživotne poznačený veľkou ranou na bruchu.

Paulo v škole nevynikal a, ako povedal on sám, mal jej plné zuby a keby mohol odísť, ani nerozmysľala a zabalí to. Bol však dobrý v portugalcine, filozofii a v chémii. Jeho celoživotným plánom bolo stať sa spisovateľom. Presvedčený o svojom výnimočnom talente sa nechcel zmieriť s tým, že nie je známy autor. Uvedomil si, že je za tým nedostatočná publicita a sám sa k tejto téme vyjadril slovami: „Preto bude propagácia hlavným bodom môjho literárneho programu. A povediem si ju sám. Vďaka propagácii prinútim verejnosť čítať, čo píšem, a tvoriť si o tom úsudok. Podstatné je, že vzbudím záujem ľudí o svoje myšlienky a teórie.“ Veril si, že v živote dosiahne to, čo si zaumienil, a preto si na písací stôl napísal zoznam úloh, ktoré chcel za ten rok splniť. Nazval ho Literárny program na rok 1965 a nachádzali

sa na ňom tieto body: „V pracovné dni si kupovať všetky riodejaneirske noviny. Sledovať literárne sekcie, ich autorov a šéfredaktorov novín. Posielať texty vedúcim sekcií a vysvetľujúce listy šéfredaktorom. Telefonovať im a pýtať sa, kedy články vyjdú. Informovať šéfredaktorov o svojich ambíciách. Zháňať odporúčania na vydanie. Zopakovať proces pri časopisoch. Zistiť, či si niekto z adresátov mojich textov želá dostávať ich pravidelne. Zopakovať proces pri rozhlasových stanicích. Navrhnuť im svoj vlastný program alebo prispievať príspevky do existujúcich programov. Aj tu nadviazať telefonický kontakt a pýtať sa, či príspevky prijali a kedy ich budú vysielat'. Vyhľadať adresy veľkých spisovateľov, napísať im, poslať básne a poprosiť ich o kritiku aj o uverejnenie textov v novinách, pre ktoré píšu. Ak nepríde odpoveď, znovu im napísať. Zúčastňovať sa na všetkých autogramiádach, prednáškach a premiérach divadelných hier, usilovať sa nadviazať rozhovor so známymi ľuďmi a snažiť sa, aby si ma všimli. Inscenovať svoje divadelné hry a pozývať na ne ľudí z literárnych kruhov, aby som získal ‚patróna‘.“

Keď mal 17 rokov, oznámil otcovi, že chce byť spisovateľom. Za to skončil dvakrát v psychiatrickej liečebni na podnet otca, kde bol viackrát podrobený elektrošokovej terapii.

Okrem týchto nepríjemných životných skúseností si prešiel obdobím ťažkej drogovej závislosti a dokonca si posedel v brazílskej väznici za svoje anarchistické aktivity. Spočiatku študoval právo, ale štúdium nedokončil. Učarovalo mu divadlo, kde bol hercom a režisérom. Angažoval sa tiež ako hudobný skladateľ piesní pre brazílsku alternatívnu rockovú kapelu, ako textár pre komiksovú seriál i ako novinár. Vždy ho fascinoval spirituálny svet. Ako 26-ročný sa zamestnal

v gramofónovej spoločnosti Polygram, oženil sa a presťahoval do Londýna, kde sa začal venovať literatúre. V Amsterdame však zažil podľa jeho slov „mystické stretnutie“, a preto sa vydal na púť do Santiaga de Compostela, čo ho tak poznačilo, že sa stal katolíkom. Zaujímavosťou je, že vždy trikrát denne uprie oči niekam do neznáma, zdvihne ukazovák a prostredník a na niekoľko sekúnd sa venuje tichej modlitbe. V roku 1987 napísal svoju prvú knihu *Pútnik – mágov denník* (v origináli *O diário de um mago*) inšpirovaný vlastnými zážitkami z púte. O rok neskôr napísal knihu *Pútnik z Compostely* a potom román *Alchymista*, ktorým sa začali jeho medzinárodné úspechy. Kniha sa zaradila aj do povinného čítania v mnohých štátoch sveta. V roku 2009 bol Paulo Coelho zapísaný do Guinesovej knihy rekordov za najviac prekladov jednej knihy. Od roku 2002 je členom Brazílskej literárnej akadémie. V roku 2007 ho vymenovali tiež za posla mieru Spojených národov, vďaka čomu pokračuje v podporovaní medzikultúrneho dialógu. Má vlastný inštitút Instituto Paulo Coelho, ktorý slúži na podporu chudobným brazílskym deťom. Je aj nositeľom zlatého odznaku s červenou glazúrou, nakoľko je rytierom Francúzskej čestnej légie, teda najvyššieho a najprestížnejšieho francúzskeho vyznamenania, ktorú v roku 1802 založil Napoleon Bonaparte a dnes ho udeľuje prezident republiky.

Významnú úlohu v jeho kariére zohrala Brazílčanka Mônica Antunes, ktorá je jeho literárnou agentkou a stojí za jeho celosvetovým úspechom v predaji kníh. Keď sa spoznali, on mal 41 rokov a ona bola 20-ročná študentka chémie, veľká obdivovateľka jeho kníh. Paulovi hneď počarovala, flirtoval s ňou, ale zistil, že má priateľa, s ktorým sa sťahuje do Európy. V súčasnosti je Mônica Antunes jednou z najplyvnejších osobností na medzinárodnom trhu autorských práv. Medzi literátmi je typická svojím tvrdým postojom k tým, ktorí ohrozia spisovateľove záujmy. Nazývajú ju „Barcelonská striga“, pretože tam pôsobí a dohliada na všetko, čo sa týka jej jediného klienta, Paula Coelho, a spája ho s vydavateľským svetom. Jej nekompromisnosť sa prejavuje tak, že každý vydavateľ, ktorý sa pokúsi spojiť priamo s autorom a obíde agentúru, sa ocitne na jej čiernej listine. Má na starosti vydavateľské zmluvy a ekonomiku, a tak si všima, ako rastie predaj jeho kníh v jednotlivých štátoch. V roku 2005 sa kniha *Záhír* stala najlepšie predávanou knihou, dokonca v rebríčku predbehla aj kniha Jána Pavla II. V Nemecku sa nachádzala na 2. mieste, hneď za knihou *Da Vinciho kód*.

Čo sa týka marketingových stratégií samotného autora, veľmi zaujímavý výsledok mala udalosť z roku 2005 na predmestí v Buenos Aires. Ozbrojená skupina totiž prepadla kamión, ktorý viezol 2000 kusov knihy *Záhír* z tlače do kníhkupectiev. Jeden literárny kritik sa však neskôr k tejto téme vyjadril tak, že krádež bola plánovaná a že išlo o autorov reklamný ťah so zámerom zvýšiť predaj.

Paulo Coelho bol pri písaní svojich kníh v značnej miere inšpirovaný duchovnou filozofiou Theléma, ktorá je spojením hermetizmu, jogy, múdrosti starého Egypta a mysticizmu, hlavne kabaly. Táto filozofia sa riadi heslom: Rob, čo ty chceš (Do What Thou Wilt). Za touto filozofiou stojí britský spisovateľ a okultista Aleister Crowley, ktorý bol presvedčený o tom, že práve on je prorokom nového veku. Bol známy svojimi verejnými priestupkami, za čo ho nazývali „najskazenejším človekom na svete“. Coelho taktiež podnietil k tvorbe americký antropológ a spisovateľ Carlos Castaneda, napríklad výrokom: „Človek je súčtom všetkých svojich želaní, ktoré určujú jeho spôsob života a umierania.“ Castaneda písal duchovné príbehy a vlastné zážitky, za ktoré bol kritizovaný a považovaný za podvodníka, nakoľko v jednej zo svojich kníh opísal svoje spomienky počas učenia sa u vodcu čarodejníkov.

Dodnes vyšli v slovenskom vydaní tieto Coelhoove knihy: *Mágov denník*, *Pútnik z Compostely*, *Alchymista*, *Brida*, *Maktub*, *Na brehu Rio Pedra som si sadla a plakala*, *Piata hora*, *Veronika sa rozhodla zomrieť*, *Démon a slečna Prymová*, *Jedenásť minút*, *Záhír*; *Čarodejnica z Portobella*, *Vítaz je sám*, *Alef*, *Ako voda, ktorá plynie...*, *Cudzoložstvo* a *Valkýry*.

Ak si chcete prečítať zaujímavý beletristický životopis Paula Coelho a dozvedieť sa o ňom mnohé zaujímavosti, siahnite po knihe *Mág* od brazílskeho novinára Fernanda Moraisa. Tri roky sa zaoberal jeho tvorbou a skúmal jeho život, aby umelecky

predostrel čitateľovi mnohé tajné a neznáme informácie o tomto „alchymistovi slov“, ktorý sa ešte pred vydaním tejto vynikajúcej publikácie vyjadril: „Nesmierne túžim vrátiť sa do minulosti tak, aby som pritom nepoužil iba svoj zrak, ale zrak niekoho, kto si veľmi želal nazrieť do minulosti nie mojimi očami, ale očami človeka, ktorý mal prístup k mojim denníkom, priateľom, nepriateľom, ku všetkým a všetkému, čo bolo súčasťou môjho života. Fernandovi som povedal všetiči, čo som o sebe dosiaľ nikomu neprezradil, dokonca som to tajil aj sám pred sebou.“

Použitá literatúra:

MORAIS, Fernando: *Mág*. Bratislava : Ikar, 2010. 526 s. ISBN 978-80-551-2075-1

Ludmila Kömivešová

interpretácia

(*PODOBY OUTSIDERIZMU:* *AMÁLIA Z KOŇAKU*)

V cigánskej osade Vrana, pre nás Amália. Ale na skutočnom mene tu vlastne takmer nezáleží. Veď kto by sa predsa staral o dobré meno cigánky, keď na ňom nezáležalo ani vlastnej matke? Jej srdce neuviedli oči spoločnosti, nezahliadli v ňom plameň utrpenia. Alebo žeby predsa...?

Možno, že práve Koňak pre Amáliu Maríny Čeretkovej Gallovej zohreje srdce čitateľa a odľahčí ho od predsudkov. Lebo osud hlavnej hrdinky tu nie je žiadnou rozprávkovou ideou. Prechádza biednou podobizňou života na okraji spoločnosti, aby ukázal prameň svojej bolesti a vysmial prísnosť spoločenských pravidiel. Aj keď si tento osud formuje naša hrdinka do značnej miery sama, rozhodne nie je dobrovoľný. Lebo cigánkou, miešankou ani polosiroťou sa človek nestáva z vlastnej vôle.

A tak čierna v novele nie je len farbou Amáliinej pleti, ale aj ukazovateľom budúcnosti, ku ktorej ju po smrti bieleho otca pripútali postoje spoločnosti. Pretože krivda ľahko padá na niekoho bez ochrany a ubližuje o to viac, o kolko menej pravdivých čŕt vrýva do duše svojej obete. A tí, čo pomôžu, zostanú navždy milovaní, lebo srdcia pripútajú natrvalo. Avšak zvyk je železná košela. Ani Amália nevie preň vyklížiť zo zabehnutých kolají, hoci túži po „poriadnom“ živote. Nemôže sa stať „dámou“, lebo cigánky „sú pod kožou strašne živé“. Je totiž ľahké maľovať svet, keď máme pestrú paletu farieb, ale čo zmožeme vtedy, keď máme iba čiernobiely? Ak sa na Amáliu pozrieme z tejto strany, ľahko si všimneme, že jej kroky nepredstavujú len život zlodejov, narkomanov a cigánov, ale aj múdrosť porozumieť tomu, prečo sa títo ľudia podobných chýb dopustili. Čierna matka, biely otec – napätý život v kontraste. Aspoň toľko hovorí táto zmes farieb Amálii, ktorá miluje aj nenávidí bielych. Autorka jej predurčila život na ceste, na ktorej ju zrážajú predsudky. Medzi ľuďmi vykopal priepasť rozdielnosti a Amáliu tam hodili napospas. Do tej priepasti nevojde viac Biely chlapec, bojí sa zísť zo svojej cesty. To robí Amáliu zúfalou. A ešte dávno predtým jedno dieťa, ktoré matka neochránila pred znásilnením.

V novele trinásťročná Amália rieši svoj status zneuctenej polosiroty a cigánky únikom zo života nedobrovoľného násillia, aby jeho ďalší obsah naplnila zmäteným hľadaním vlastného šťastia a slobody vo verejnom dome. To však s mizivou kvapkou nádeje. Azda i preto celkový obsah knihy nevyznieva ako ukážka Amáliinho sociálneho úpadku, lež ako prostý stimulátor rovnosti.

Okrem osobných bôľov sú to teda hlavne údery predsudkov, ktoré maľujú Amáliinu skutočnosť. V nej jasne vidíme, ako cigáni kradnú. Lenže tentoraz zazrieme aj ich svedomie. Spoznáme život jednej z prostitútok, ale

spolu s ním aj túžby jej srdca. A napokon, spoznáme aj jej sen a nebudeme sa príliš čudovať tomu, že nie je veľmi odlišný od nášho.

Marína Čeretková Gallová poskytla všetkým rovnakú šancu snívať a zvidieť osud dievčiny, ktorá sa v dvanástich rokoch stala polosiroťou a obeťou znásilnenia. Dieťa od jej vlastného brata síce zomrelo, ale bolesť po jeho smrti zostala živou. Autorka svoju hrdinku v celej dejovej rovine nevyvlastňuje z neprajnosti života, aby nám ukázala jeho vonkajší i vnútorný rozmer. V zborených nádejach hlavnej hrdinky, ktoré jej „odnímajú bieli“, lepšie uvidíme, ako vonkajšie úsudky mažu sny cigánov, znehodnocujú mienku človeka o sebe samom a úžia priestor na zmenu.

Autorka zámerne vykreslila postavu hlavnej hrdinky tak, aby v jej vedomí rezonovala spoločenská predpojatosť voči farbe pleti. V novele ľahko zbadáme, do akej miery napomáha človeka k jeho sebadôvere a životným rozhodnutiam. V myšlienkach Amálie nájdeme často hodnotenia, ktoré vyriekli bieli, aby cigánom prisúdili univerzálne črty či spoločenské postavenie. Ich prijímanie členkou tejto etnickej skupiny je v diele mimovoľným podnetom na opätovné prehodnotenie niektorých súdov, ktoré vo vzťahu k človeku často obsahujú aj možnosť zväzrať ľudský rozmer. To však platí len v prípade, že sami disponujeme hodnotou ľudskosti.

Hoci sa Amália do samého konca nevyčleňuje z rangu prostitútok a tuľákov, nie je spokojná so svojím postavením. Odchody z verejného domu jej však neprinášajú novú slobodu, lež ďalšie biedenie a opovrhnutie. A hoci jej odpor voči moci bielych je pasívny a prejavuje sa iba v rovine neškodných myšlienok alebo v nevhľadnosti či negácii ich snáh o pomoc, dostatočne odkrýva bezmocný pocitový stav, ktorý pramení z opovrhnutia. Akékoľvek snahy o vymanenie sa zo svojho nešťastného položenía, ktoré sa u Amálie premietajú do lásky k Bielemu chlapcovi, nepriamo zväzrať právo na dôstojný život a seberealizáciu každého jednotlivca.

Dve tváre Amálie môžeme vidieť v tejto novele, skrze ne pozorovať dva svety. Tá prvá je tvár prostitútky, tá druhá je tvár bolesti. Pozrime sa teraz lepšie na tú druhú, čo z prostej vďaky zapredáva samu seba. Amáliin vzťah k pasáčke, ktorá vo väzení napokon umiera z vlastnej vôle, je vlastne hrdinkiným bremenom. Práve v jej náručí, na piatej posteli verejného domu, dostala v slabej chvíli ochranu a nový domov. No a láska sa prejavuje v starostlivosti a na lásku je každý krátky. Preto aj v Amáliinom správaní nachádzame také známky ľudskosti, ktoré je možné prirovnávať k добрote, lebo sa prejavujú v neschopnosti ubližovať tým, ktorí jej pomohli alebo sami boli bezmocní.

Knihy Márie Čeretkovej Gallovej prináša krásne posolstvo v podobe čiernej outsiderky, ktorá nesie v sebe takú zmiešaninu pocitov a myšlienok, akú jej doprial okolitý svet. Aby mienka verejnosti striasla zo seba nános predpojatosti a zväzrať sa rozmer ľudskosti, autorka použila prostý príbeh cigánky, ktorej snaha o včlenenie sa do života naráža na množstvo prekážok. Víťazstvá dobroserdečnosti, ktoré sa ukazujú vo chvíľach, keď svoje služby ponúka zadarmo, aby potešila život nešťastného inžiniera, alebo aby zachránila Surňu pred skazou či malú Julu pred hladom, sú možno prikrutou ukážkou ľudskosti, treba si ju však všimnúť, aby farba pleti vo vedomí niektorých ľudí prestala figurovať ako spoločenská anomália.

Vlad Vakov

poézia

Ukryvať sa koruna stromov
byť vtákom

(TÚŽBA)

malujem
jarnú túžbu
rozvitú
prekryjem
lúku farieb
pre nezmysel
nepýtaj sa
prečo?
preto
kedykoľvek
ukryvať sa
koruna stromov
byť vtákom
purpurová
s vlčím makom
jesenná je zázrakom
láska?
Válek?
pseudonym?
slnko
na opačnom konci
iba
ty a...
vysnívaná zimná

I. Túžba
(AKT)

líham si v čase a potichu
obrusujem hrany vyzývam ťa sám
obetujem svoju predstavivosť
na oltári ako klaun
s červenou prechádzam po perách
áno, bojím sa, snád?
opakom dlane ťa pohladím
s bielou prichádza mráz
pozadu počítam do desať
túžim do plátna sa zrolovať
vpíšem sa do seba
akt!

(IHLAN)

nedotýkam sa
prečítam ťa
postupne
od východu na západ
od ihlanu k srdcu

prechádzam
slnkom
dotykom
niet času na zbytočnosti
vyrovnane
počúvam
tlkot dažďa
ihlan
smerujem k srdcu
bližšie
odchádzam

(RAK)

zafarbujem sa ako list
jeseň
vyvoláva pocit
okamih
prebleskuje dažďom

II. Túžba

intenzita
láme pochybnosti

zamotávam sa
je to prirodzené
vlastnosť ryby
mlčanie jahňata
jablko hriechu
pokúsím sa
nepokúšať sa
nepokúšať sa
som v protismere
vyhovuje mi rak

III. Túžba

(TICHO)

po tichu si šepkám nahlas
dookola tvoju pokožku
tvárou k srdcu
čelom k duši
overujem polohu

vyľúhujem
v tvojej mysli
na dno šálky
vmiešam med
predstavu, že sme svoji
zahasí až trpký smäd

vlčie maky, alchýmia
dám ti nový slovosled
na oko ťa v tichu mŕňam
ticho pozná odpoveď

(CHCEL BY SOM)

chcel by som ti povedať
že nemusíš mať strach
keď olupuješ svoju dušu
spomienky usádzaš ako prach
keď ty si tu a ja tam
keď pachuť je len optický klam
chcel by som ti povedať
že sa nebojím
keď v daždi dúfam
že ťa to nebolí
keď vdychujem odvahu
a prehltám ústami
tvoju vôňu
keď prechádzaš prstami
od srdca k srdcu
verím ti slovami

(JESENNÁ)

bolím ťa každým nádychom
poletuješ medzi vločkami
čakám ťa v snoch
slovami prebúdzáš spánok
ochraňujem tvoj dotyk
pokoj
skrývam sa po nociach
čítam o tebe
o jablku, ktoré nepadá zo stola
v daždi to bolí menej
ukrýva strach
odparuje lásku k tebe
dýchaj...
nezatracuj ma ihneď
stojím za stromami...
...
s tebou...

(ČAJKA)

okom Hora
pozorujem dušu
dotýkam sa viečka
pretekám riekou
nebeskou Nut
hladáš ma mihalnicou
postavím si raj
vybudujem horu
osobných prežitkov
tvojich predstáv
našich snov

vysnívam si krídla
poletím rukami
Čajka
stanem sa človekom
zažijem farby
plátno ma ochráni
vyšumím vzduchom
do srdca
svetom!

(KRAJ - INÁ)

odnášam si ťa
zakaždým, keď smiem
vo vnútri nemenná
navonok klameš telom

nasávam ťa každým zmyslom
dotýkam sa rukami
hladím ťa očami
unášam v srdci
cítim ťa farbami
vpisujem znakmi
hovorím slovami
odnášam si ťa
smiem?

si zakaždým iná
snívam?
kraj - iná

Mária Pažmová

Rozhovor

s Vladom Vakovom

Tvoj život je ako mozaika poskladaná z rôznych umeleckých žánrov. Povedz nám, čomu všetkému sa venuješ?

Výtvarnému umeniu, hudbe a písaniu.

Samozrejme, všetko má svoj význam a miesto, nadväzuje na seba, úzko spolu súvisí. Ja občas ani nevnímam, že to treba nejako oddeľovať.

Jednoducho buď maľujem, hrám alebo píšem. Je to súčasť mňa, môjho vnímania a môjho spôsobu života. Málokto sa tak zanietene venuje umeniu ako ty. Ako sa u teba vyvinul vzťah k písaniu? A ako si sa dostal od sklárstva k malbe?

To bolo jednoduché. Veľmi rád čítam. Každý deň. Mám taký ranný rituál. Vstanem a kým vypijem vodu, čaj, kávu a najem sa, už som v tom, čítam. Tento vzťah sa vyvíjal postupne od detstva. Milujem vôňu knihy, má to svoje čaro, ako keď mama pečie dobrý koláč a ty vieš, že je to koláč, ale vždy chutí inak. Tak ako každá kniha, iný príbeh a iná chuť. Takúto nostalgiu sa snažím uchovať niekde v sebe vždy, keď čítam alebo kupujem knihy, tak ich ovoniavam. V detstve som býval často chorý, tak som mal takú výzbroj na deň: pistáciový termix, papiere, ceruzky a hlavne – Bol raz jeden život. Tam sa to celé začalo. Fascinovali ma tvary a farby, tak som ich prekresľoval. Na druhom stupni ZŠ som začal chodiť na ZUŠ I. W. Kráľa v Považskej Bystrici a v 7. triede som bol rozhodnutý, že pôjdem na Lednické Rovne na sklo. Je jedno, v akom odvetví umenia robíš, musíš vedieť kresliť alebo maľovať. Všetko sa začína práve tam, na papieri. Potom som vyštudoval na VŠ výtvarné umenie/históriu, a tam ma veľmi oslovil maliarsky ateliér Prof. Jána Kudličku. Hlavne jeho náhľad na krajinu a keďže sám píše a ilustruje, nemalo to ani ďaleko k poézii a písaniu. Vždy som inklinoval k malbe. Popri tom sme sa celkom úspešne s mojimi dvoma spolužiakmi zo strednej venovali úžitkovému a výtvarnému sklu a podarilo sa nám zopár dobrých projektov, spoluprác a výstav. Bolo to jednoducho tam a už ma to nepustilo, iba zväčšilo hlad po nových hľadaniach. Po ukončení štúdiá som sa presunul na Akadémiu umení v Banskej Bystrici, kde študujem malbu u Prof. Ludovíta Hološku v Ateliéri klasických maliarskych disciplín.

Máš pocit/potrebu, aby tvoje malby boli komunikatívne? Aby v nich človek videl striktné dané prvky, alebo skôr „veríš“ v ľudskú fantáziu?

Mám potrebu hlavne niečo povedať inak, ako by sa možno žiadalo. Áno, umenie musí komunikovať s ľuďmi, o tom to asi aj celé je, ale inak, nie prvoplánovo, potom to stráca zmysel. Musíš to byť ty a musíš byť uveriteľný. Verím, že tí, čo chcú, porozumejú, a tí, čo nie, tak nie, tak to asi musí aj fungovať.

Čo je pre teba teraz prioritou z toho množstva aktivít?

Jednoznačne maľovanie. To je alfa a omega všetkého, no a samozrejme poézia, keďže to prepájam.

V podstate sa teraz venujem, povedané zjednodušene, výtvarnému prepisu alebo maliarskemu prepisu svojich básní.

Čo pre teba znamená literatúra, písanie?

Pre mňa je to život ako maľovanie. Tým je povedané vlastne všetko.

Kto je teraz pre teba najväčšou inšpiráciou v písaní a kto v maľovaní?

V písaní je to moje vlastné prežívanie, môj život. No a v maľovaní to isté, ale je to úzko prepojené s krajinou. Tam je to všetko pre mňa niekde ukryté a ja to tak skromne hľadám a objavujem a podávam o tom správu. Či úspešnú, posúdi až čas.

Tvoje básne sú zväčša jemné, no dynamické.

Pocituješ ich ako jednoznačné pre čitateľa, alebo máš pocit, že sú v nich naozaj „zakódované“ otázky tvojho prežívania, ktoré nemôže pochopiť nikto iný?

Ja mám občas pocit, že píšem to, čo je také jednoznačné, ale asi to málokto „chlap“ povie, alebo skôr napíše tak ako ja. To nie je pocit. Sú tam naozaj zakódované otázky môjho prežívania, každú jednu báseň, ktorú som napísal, som si naozaj aj prežil, a to hlavne po citovej stránke a emočnej. Je v nich zakódované a vlastne veľmi jasne vypovedané celé moje prežívanie, môj vzťah. Čo nepochopí asi nikto iný, iba ja. Teda z tej väčšej časti. V tej zvyšnej, myslím si, čitateľ nájde niečo svoje.

Tvoja posledná výstava Kraj-iná bola spojená s úryvkami z rôznych hudobných textov. Ako vnímaš textársku profesiu? Máš pocit, že je to tiež dokonalá tvorba poézie?

Boli tam aj hudobné texty, a to na pieseň Mareka Brezovského Keď kvety stromom odpadnú od Andreja Štermenského. Myslím, že projekt Hrana nie je potrebné predstavovať. Je to hudba, ktorá si žije a inšpiruje sama, originálne, emočne a nenásilne. Na tejto výstave bolo slovo postavené inak. Ja som tam mal v podstate úryvky napríklad od Juroleka alebo Kudličku, ktorý to celé kurátorsky zastrešoval, ako slovný sprievod a inšpirácie k malbe, dokonca jeden verš od Juroleka som namaľoval ako obrazy. Takže tam nebola moja vlastná poézia. Texty od Filana, Štrpku, ale aj vlastné texty od Šebana hovoria za všetko.

Čo práve pripravuješ? Kde ťa môžeme stretnúť?

Vidieť tvoje diela?

Stretnúť ma môžete v Považskej Bystrici alebo Banskej, v krajine alebo niekde na káve. Pripravujem výstavu, ale nechcem predbiehať. Chce to veľa kvalitnej výstavy a múz.

Jana Popovicsová

recenzia

JONAS KARLSSON -
MILIÓNOVÁ FAKTÚRA)

Predstavte si, že by bolo pravidlo „nič nie je zadarmo“ platné naozaj na všetko. Povedzme, že by boli radikálne spolpatnené veci, ktoré automaticky považujeme za prirodzenú súčasť života, či už by išlo o čerstvý vzduch k dispozícii všade okolo nás, stromy a nebo, hviezdnu oblohu, štebot vtákov, slnečné teplo... Ale i o farbu našej pleti, pohlavie, nočné sny, možnosť vyrásť v úplnej rodine či zažiť lásku. Predstavme si, že nastane deň, v ktorom nám istá nadnárodná korporácia vyúčtuje všetko to, čo sme stihli využívať a zažiť až do daného dňa. Dokázali by sme odhadnúť, na akú sumu

vypočíta niekto cudzí náš doterajší život? Alebo by sme si to skúsili vyčíslit sami?

A čo keby nám táto firma vyčíslila všetky doterajšie prežitky na niekoľko miliónov? Dokázali by sme pochopiť prečo?

Práve na túto filozofickú otázku odpovedá Jonas Karlsson v novele s príznačným názvom Miliónová faktúra. Vďaka postupnému vyrovnávaniu sa hlavného hrdinu s nepochopiteľnou sedemmiestnou sumou na faktúre, považujúc ju spočiatku, prirodzene, za omyl, sa prizeráme tomu, ako sa mení myslenie človeka v intencióch uvedomovania si vážnosti života.

Novela švédskeho autora, ktorý sa slovenským čitateľom prvýkrát predstavil práve týmto dielom, je sondou do toho, čo spoločnosť pomenúva pojmom šťastie. Je príbehom o hodnotách a o uvedomovaní si vlastného bytia s jeho úskaliami i radosťami. Je fackou každému nespokojnému človeku, ktorý si neuvedomuje a neváži, ako mu je na svete dobre.

A pritom Karlsson na vyvolávanie zložitých otázok u svojich čitateľov nepotrebuje veľké slová ani zložitú filozofickú úvahu. Nenápadným, no zavše účinným spôsobom ich vkladá do príbehu jednoduchého, ba až rutinného tridsaťdeväťročného muža, pracujúceho na polovičný úväzok vo videopožičovni, žijúceho osamote v malom, trochu ošarpanom byte, bez väčšieho množstva priateľov i bez životnej lásky, ktorú už stihol stratiť. Kreuje obraz jednoduchého, no nadmieru vnímavého a predovšetkým skromného človeka žijúceho v stereotypoch, ktorý sa vyžíva v maličkostiach, lahodí si, napríklad, vo zvuku tvoriacom sa pri priliepaní a odliepaní tenisiek od lepkavej podlahy alebo pri pozorovaní letu zablúdeného vtáka v jeho kuchyni. Pri čítaní príbehu si postupne uvedomíme, že vďaka nekonfliktnej až flegmatickej povahe má hlavný protagonist veľký potenciál získať si našu náklonnosť. Zaujímavé je, že sa jeho meno napriek ponore do intímností jeho životného príbehu (alebo práve preto) nezodvedáme.

Otázkou zostáva, ako mohol niekto vyčíslit jeho doterajší život na 5 700 000 švédskych korún? Čím je život človeka, ktorý skoro nič nemá, výnimočnejší od životov ostatných? Odpoveďou na túto otázku odpovieme do veľkej miery i sami seba.

Kniha má vďaka svojej jednoduchej štylistike i sujetovej výstavbe perspektívu stať sa percepčne prístupnou širokému okruhu čitateľov, čo je vzhľadom na jej poslanstvo vynikajúcou stratégiou autora.

Zároveň ponúka pozornému čitateľovi odkazy na hodnotnú kultúru, akou sú Kubrickove a Goddardove filmy či hudobné lahôdky ako Mahavishnu Orchestra, Jeff Buckley či Bon Iver.

Karlssonova Miliónová faktúra je vďaka všetkým spomenutým aspektom knihou, ku ktorej sa budeme vracieť vtedy, keď si nebudeme vedieť odpovedať na najzákladnejšie otázky vlastného bytia, a preto by mala byť vždy po ruke.

Zoltán Kőrös

hudobný antikvariát

(PAUL BUTTERFIELD BLUES BAND
alebo to najlepšie z bluesového revivalu)

Časť II.

Po vydaní debutu sa preukázala krehkosť zdravia Sama Laya. Koncom roka 1965 počas koncertov Bostone dostal ťažký zápal pľúc a pohrudnice. Keď ho vážnosť choroby dostala na dlhší čas do nemocnice, rozbehnuté turné nutne potrebovalo bubeníka. Kapela mala opäť šťastie, keď sa Butterfieldovi podarilo zohnať Billyho Davenporta, ďalšiu známu tvár chicagskej hudobnej scény. Oproti ostaným členom zostavy mal už dávno po Kristových rokoch a za sebou dlhé roky bubeníckej praxe. Ako sa patrí na talenty, patril do kategórie zázračných detí, bubnovať začal už ako šesťročný. Vyrastal na Genovi Krupovi a Bennym Goodmanovi a prešiel mnohé jazzové ansámby. Keď v povojnovom Chicagu začala zlatá éra bluesu, sčasti aj z praktických dôvodov – najstť nejaký jazzový big band, v ktorom by sa mohol uplatniť, nebolo jednoduché – presedlal na túto vlnu. Začiatkom šesťdesiatych rokov hrával s miestnymi veľkými hudobnými esami, ako bol napríklad Otis Rush a v roku 1964 spoznáva aj Butterfielda. O jeho angažovaní sa v Butterfield bande uvažovalo aj skôr, ale až chorobou Sama Laya nabrali veci vážnejší charakter. Butterfield na Davenporta veľmi naliehal, až nakoniec pod podmienkou, že si na turné môže zobrať manželku, ponuku prijal. Davenportovým príchodom vstúpili Paul Butterfield Blues Band do svojho vrcholového obdobia, pripravení na nahrávanie svojej najlepšej nahrávky, albumu East-West.

East-West, podobne ako *Paul Butterfield Blues Band*, je zásadným a veľmi vplyvným hudobným dielom. Mohli by sme ísť pokojne v poradí: *Walking Blues*, *Get out of my life Woman*, rýdzo bluesovo melancholické *I got a mind to give up living*, znova veselšie *All these blues*, jazzovo-bluesová inštrumentálna perla *Work song* a ďalšie potvrdili, kto bol v roku 1966 absolútnou jednotkou elektrického bluesu. Ale skutočne revolučnú záležitosť, podľa ktorej album dostal svoje meno, si páni umelci nechali až na koniec. Rok 1966 bol obdobím intenzívneho umeleckého experimentovania a čoraz silnejšej zrážky hudby s psychedelickými drogami. V špičke, ktorá bola vyhradená pre naozaj progresívnych, sa ocitli aj Butterfieldovci a bolo to práve vďaka skladbe *East-West*. Jej príbeh je rovnako mystický ako skladba samotná. Aj keď blues bol najväčšou láskou kapely, hudobníci nemali na ušiach klapky: Bloomfielda napríklad úplne fascinovala klasická indická hudba, ktorú už mal na Západe čoskoro spopularizovať jeho veľký hrdina, sitárista Ravi Shankar. Keď Bloomfield na jeseň 1965 prežil jeden celonočný trip na LSD, v ktorom sa mu zjavila silná vízia o indickej hudbe, otvoril sa mu jeden veľký a krásny priestor, v ktorom sa rozhodol robiť nové hudobné experimenty. Prvýkrát sa táto vízia zhmotnila v podobe improvizácie odohranej počas koncertu v Detroit. V počiatkovej podobe trvala *The Raga*, ako ju kapela nazvala, celú hodinu a bola zárodočným kryštálom žiarivého drahokamu v podobe skladby *East-West*. Už názov prezrádza, že je to spojenie hudby Východu a Západu. Je to naraz indická raga, free jazz a nový druh bluesu a rockovej hudby. Hudobný kritik Dave Marsh sa vyjadril, že skladbou *East-West* sa vytvorila rocková verzia free jazzu – v texte na obale platne sa Bloomfield priznal, že veľkú inšpiráciu mu poskytol práve free jazzový pionier John Coltrane. Vyše trinásť minút skladby je ukázkou dvoch základných podôb psychedelickej hudby šesťdesiatych rokov. Na jednej strane elektrický hudobný víchor, v ktorom sa napätie stupňuje až do takmer kakofonického finále, na strane druhej buddhovsky pokojná tvár hudby, ktorá hľadí citlivú dušu s nežnou hrou, podobne ako hladia krajinu slnečné lúče po dlhej búrke. Podľa spomínaného Marsha práve *East-West* vo veľkom prispel k boomu psychedelického rocku v Kalifornii a následne aj inde. Od tej doby sa podobne štrukturované dlhé psychedelické skladby – pripomeňme si doorsovské *The End*, vyše štrnásťminutový Hendrixov *Voodoo Chile* alebo neskoršie pinkfloydovské *Echoes* – stali celkom bežnými.

Aj keď bol album *East-West* prelomový a kritikou dobre prijímaný, kapele priniesol iba menší komerčný úspech. V dobe jeho vydania už kapela vystupovala pod skráteným menom Butterfield Blues Band a vzťahy medzi členmi kapely sa stihli od jej začiatkov výrazne zmeniť. Podľa výpovede Bloomfielda, ale aj ďalších členov kapely, Butterfield nebol práve mierumilovným hipíkom. Mal presne takú strhujúcu energiu, akou hral svoj blues. Jeho temperament bol niekedy až hrozivý (podobne ako Little Walter) a k ľuďom mal vytvorený akýsi odstup.

Ostro to kontrastovalo s otvorenosťou a priateľskou náturou Bloomfielda alebo Naftalina. V začiatkoch bol v centre pozornosti Butterfield, geniálny boss, ktorý mal prvé aj posledné slovo, naozajstný veliteľ, ktorý štekal rozkazy svojim podriadeným, ale ako sa časom pridávali ďalšie hviezdy, musel sa o slávu deliť. Pomery vnútri kapely sa postupne demokratizovali a aj peniaze, z ktorých mal spočiatku najväčší podiel Butterfield, sa rozdeľovali rovnomernejšie.

Po vydaní *East-Westu*, v čase najväčšej slávy, z kapely náhle odišli Davenport a Bloomfield, ktorí boli z ťažkého turné veľmi unavení. Miesto hlavného gitaristu zdedil Bishop a za bicíu súpravu si zasadol Phil Wilson. Pod vedením Butterfielda sa zvuk kapely čoraz viac posúval k rhythm & bluesu a soulu: pridala sa aj trojčlenná dychová sekcia, Charles Dinwiddie, Keith Johnson a mladý David Sanborn, ktorý neskoršie hrával aj po boku hudobníkov ako David Bowie, BB King a Stevie Wonder. V júni 1967 sa objavili na Montereyskom festivale a zožali úspech, ako to vidieť aj na známom dokumente Donalda A. Pennebakera. Okrem hlavných hviezd festivalu, ako Jimi Hendrix Experience, Big Brother and The Holding Company a The Who sa tu mohli stretnúť s kapelou Electric Flag, ktorú Bloomfield spolu s ďalšími dvoma Chicagčanmi, Nickom Gravenitesom a organistom Barrym Goldbergom, sformovali po odchode do Kalifornie. Aj keď to boli hviezdne chvíľky, zlaté časy Butterfield Blues Bandu sa pomaly stávali minulosťou a do kurzu sa čoraz viac dostávala vlna hudobníkov, ktorú odštartoval Montereyský festival. Tretí album s názvom *Resurrection Of Pigboy Crabshaw* (Pigboy Crabshaw bola prezývka Bishopa) vyšiel vo februári 1968 a dokázal, že Butterfield Blues Band je stále skvelou kapelou. V Billboarde sa vyšplhal na 52. miesto, a tak sa stal najúspešnejším Butterfieldovým albumom. Nespokojný s posunom zvuku kapely odišiel aj Mark Naftalin a nastúpil na dlhú a pomerne úspešnú kariéru bluesmana v okolí San Francisca.

Roky po zlatej ére Butterfield Blues Bandu si pripomeňme aspoň stručne. Kapela bola z komerčného hľadiska čoraz menej úspešná a dochádzalo v nej k ďalším personálnym zmenám. Nasledujúci album s názvom *In my Own Dream* vyšiel v roku 1968. Po jeho vydaní sa s kapelou rozlúčil Elvin Bishop, ktorého nahradil mladý gitarista Buzzy Feiten. Rok 1969 priniesol návrat Davenporta a album *Keep on Moving*. Hoci kapela vystúpila na Woodstocku, na legendárny filmový dokument o najväčšom rockovom festivale histórie sa nedostala. V roku 1969 sa kapela zúčastnila koncertu v chicagskom Auditorium Theater, spoločne s Muddym Watersom, ktorého sprevádzali muzikanti ako Otis Spann, Donald „Duck“ Dunn, Buddy Miles a Mike Bloomfield so Samom Layom. Z tejto udalosti vyšla neskôr vo vydavateľstve Chess Records nahrávka s názvom *Fathers and sons*. Po vydaní koncertnej nahrávky *Live* (1970) a *I just feel like smiling* (1971) Butterfield svoju kapelu rozpustil.

Osemdesiate roky rozplynuli všetky nádeje na obnovenie legendárnej kapely. Mike Bloomfield

Miloslav Špoták

predstavenie autora

(ZOPÁR SLOV LEVA ŠESTOVA
K TVORENIU/TVORBE)

Leva som stretol krokom do prázdna. Náhodou. Ako to u lások býva. V školskej knižnici UCM som si nemal čo požičať v oddelení filozofie – potom, čo som vrátil niekoľko neprečítaných kníh dlho po uplynutí výpožičnej lehoty. Len tak som teda vytiahol tučnú farebnú knihu. Zaujímavý názov: Athény a Jeruzalém. Asi nejaká historická „blbosť“. Lev Šestov – zaujímavé podivné meno. Takú tučnú určite neprečítam. Vezmem.

A prečítal som. Aj ostatné, čo som zohnal: Moc klúčov, Kierkegaard a existenciálna filozofia, Apoteóza vykošenosti. Nebudem vám tu teraz vypisovať, že sa volal pôvodne Lev Isaakovič Švarcman, že bol Rus narodený v Kyjeve židovského pôvodu. To si môžete všetko nájsť. Mne sa veľmi páčilo, ako o ňom písal autor menom (jp) v 10. čísle internetového časopisu List (www.casopis-list.sk). Jemná ukážka:

„Lev Šestov je filozof noci, filozof, ktorý zostáva stáť na mieste. Kým svet ide svojou cestou, cestou svojho denného diania a denných povinností, on zostáva stáť. Filozofi kráčajú v ústrety pravde, pričom denné svetlo je svetlom ich rozumu; za dňa sa odohrávajú Hegelove dejiny emancipujúceho sa Ducha. Šestov však zotrúva v noci a zotrúva na svojom mieste. ...“

XLII

Tvůrčí zápal! Ta prázdna slova si vymysleli ti, kdo nikdy neměli příležitost uvědomit si z vlastní zkušenosti, co je to tvorba, a dospěli k tomuto úsudku čistou dedukcí: skýtá-li nám tvorba tak velký požitek, co teprve musel zakoušet sám tvůrce. Tvůrce však obvykle zakouší jedině roztrpčení. Každá tvorba je tvorbou z ničeho. V nejlepší případě máme před sebou neforemný, nesmyslný, většinou nepoddajný, tvrdý a těžko zpracovatelný materiál. A nikdo přitom neví, jak s ním naložit. Co chvíli autorovi vytane na mysl nová myšlenka a znovu a znovu nezbyvá, než tu novou myšlenku, která se na okamžik zdála být tak skvělá a okouzlující, odhodit jako nepotřebný křám. Tvorba je nepřetržitě tažení od jednoho neúspěchu k druhému. Společným údělem všech tvůrců jsou stavy neurčitosti, nevyjasnenosti, nejistoty ze zítřka a stavy krajního vyčerpání. Čím závažnějšího, významnějšího a originálnějšího úkolu se člověk podjímá, tím větší muka podstupuje. Proto většina lidí, dokonce i těch geniálních, a la longue* tvůrčí činnost nevydrží. Jakmile zvládnou techniku, začnou se opakovat, neboť vědí, že publikum nebývá příliš náročné a poměrně ochotně snáší jednotvárnost svého oblíbence, ba dokonce v ní spatřuje

po všetkej sláve spojenej s Butterfield bandom dosiahol svoj ďalší kariérny vrchol v roku 1968 so skvelým *Super Session* albumom, ktorý sa stal najpredávanejšou nahrávkou jeho kariéry. Zahral si na ňom s Alom Kooperom a Stephenom Stillsom. Skomponoval aj hudbu k soundtracku filmu *Medium Cool* svojho bratranca Haskella Wexlera. Po dlhšej spolupráci s Kooperom sa dal na sólovú kariéru a v priebehu nasledujúcich rokov hrával s mnohými hudobníkmi v rôznych hudobných projektoch. Už v čase Electric Flag bol závislý na heroíne a drogové problémy ho sprevádzali až do jeho predčasnej smrti. Jeho mŕtve telo našli vo vlastnom odparkovanom aute v San Franciscu 15. februára 1981. V jeho tele sa preukázal heroín a kokain, a tak oficiálnou príčinou jeho smrti bolo predávkovanie sa drogami. V roku 2003 ho časopis Rolling Stone umiestnil na 22. miesto v top 100 najväčších gitaristov všetkých čias.

Paul Butterfield hudobnú scénu neopustil ani po rozpustení Butterfield bandu, za krátky čas vytvoril kapelu *Better Days* a v nasledujúcich rokoch spolupracoval s viacerými hudobníkmi, v prvom rade s ľuďmi okolo kapely *Band*. Niekedy od polovice sedemdesiatych rokov sa začal jeho zdravotný stav zhoršovať, aj vďaka jeho problémom s pitím a užívaním drog. Ešte v roku 1986 stihol vydať album *The Legendary Paul Butterfield Rides Again*, ktorý sa ukázal byť jeho posledným štúdiovým počínom. Paul Butterfield zomrel 4. mája 1987 vo svojom dome v North Hollywoode na srdcový infarkt, týždeň po svojom poslednom koncerte. Uplynul iba mesiac od koncertu BB Kinga a jeho hudobných kolegov, ktorého filmový záznam vyšiel pod názvom *B.B. King & Friends*. Okrem Butterfielda tu vystúpili umelci ako Albert King, Stevie Ray Vaughan, Etta James, Gladys Knight a Eric Clapton. Keď film vyšiel, bol dedikovaný pamiatke Paula Butterfielda. V roku 2005 sa založil Paul Butterfield Fund, ktorý sa okrem iného snaží o zaradenie geniálneho hudobníka do siene slávy rock and rollu. Zaslúhy na to získal: jeho kapela odštartovala bluesový revival, vytvoril svoj vlastný bluesový štýl a faktom je aj to, že bol jedným z nemnohých bielych bluesových harmonikárov, na ktorého sa dívajú s naozaj veľkým rešpektom aj černošskí hudobníci.

jeho přednost. Každý ctitel umění je spokojen, pozná-li v novém díle umělcův „styl“ — málokdo ale tuší, že styl znamená počátek konce. Umělci to ovšem vědí velice dobře a rádi by se svého stylu, v němž cítí manýru, zbavili. To si však žádá obrovského vypětí sil, nových muk, pochybností, nejistoty; kdo jednou „tvůrčí zápal“ prožil, ten mu podruhé dobrovolně nepodlehne. „Pracuje“ raději podle šablony, jen aby si zachoval klid a mohl si být jist výsledkem — zvlášť když nikoho ani nenapadne, že přestal být tvůrcem. Svět je plný tajemství. Jak snadné je skrýt takové tajemství před dotěrným pohledem.

XLVI

V Gogolově Portrétu si malíř zoufá při pomýšlení na to, že by měl obětovat své umění kvůli „životu“. U Ibsena, v jeho dramatu *Když z mrtvých procitáme*, vystupuje také světově proslulý malíř, který se kaje za to, že obětoval život — umění. Tak si vyber, jaké pokání je ti víc po chuti.

LX

Opravdovému spisovateli se přičií mluvit o věcech, které sám neviděl, které zná jen z doslechu. Případá mu to ponižující a nudné jako gymnaziální výuka — vyprávět „svými slovy“ to, o čem se dočetl v cizích knihách. O to mu přece nejde!

LXIX

Zvláště usilovně přemýšlíme v těžkých chvílích života; — píšeme však jen tehdy, když už nemáme co na práci. Proto nám spisovatel něco zajímavého a významného může sdělit pouze tehdy, když rekonstruuje minulost. Potřebujeme-li přemýšlet, nemáme bohužel náladu na psaní. Proto jsou všechny knihy koneckonců jen slabým odleskem prožitého.

XXIX

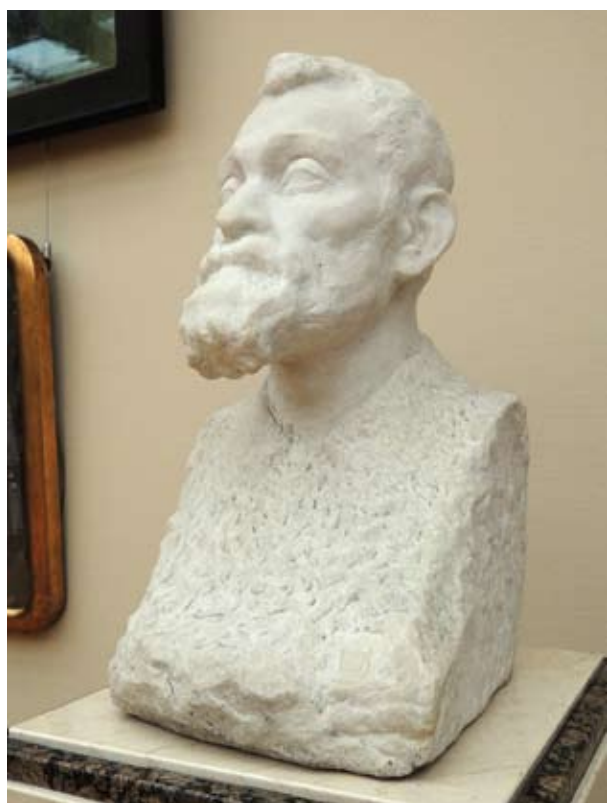
Všechny druhy literatury jsou dobré, kromě té nudné, řekl Voltaire. Jeho myšlenku lze trochu rozšířit a říci: všechny druhy činností a lidí jsou dobré, kromě nudných. Budou vám odpuštěny všechny nedostatky a nectnosti, dokážete-li být zábavný a zajímavý. Právem jsou proto otevřenost a přirozenost považovány za pochybné ctnosti. Dokonce i tvrzení, že upřímnost a přirozenost jsou ctnosti, musíme vždy přijímat *cum granosis*** . Někdy je tedy přípustné, ba dokonce příhodné vychrlit na někoho libovolnou pravdu, jindy se zase zcela nenuceně rozvalit jako kláda přes cestu — ale chraň vás Bůh povyšovat takovou upřímnost na princip. Říkat každému pravdu do očí, chodit se srdcem na dlani je nejenom cílem v podstatě nesplnitelným, a jak ukazují proslulé zpovědi neméně proslulých osobností, nikdy ani nenaplněným, ale také věcí mnohem nebezpečnější a zodpovědnější, než se obvykle má za to. S jistotou si dovolím tvrdit, že i kdyby se našel člověk, který by chtěl a dovedl o sobě říci plnou pravdu, a to na rozdíl od spisovatelů nemetaforicky (každá metafora je ozdoba), tedy prostým, lidským, nepřikrášleným jazykem, byl by s ním konec; ztratil by totiž zajímavost nejen pro své bližní, ale i ve vlastních očích. Každý z nás nosí v hloubi své duše těžkou a nezhojitelnou ránu — ví o ní, ale je nucen chovat se a jednat tak, jako by o ní nevěděl, a všichni se tváří, že mu věří.

Vzpomeňte na Lermontova:

Vzhlední a spatříš kolem dav se ubírat
svou běžnou cestou vesele a ryčně,
na tvářích svátečních je starost sotva znát
a slyz nezahledneš nepatřičně.

Přesto v tom davu stěží je byt jediný
člověk nezkřísly trýzní vrchovatou,
jenž by své časné vrásky nebo šediny
nevysloužil si zločinem či ztrátou.

V těch slovech je bohužel až příliš strašlivé pravdy — a pravdu je třeba skrývat. Nesluší se plakat a k ničemu

se přiznávat. Všechno skutečně strašné od sebe všechny odpuzuje. Co chvíli se nás někdo na něco takového pokouší nalákat, jak to dělávali třeba Byron nebo Lermontov. Aby nám cosi strašného připadalo svůdným, musí si to uchovat neurčitost a odtazitost. Zdálky se i každá příšera zdá být krásná. Pouze ten, kdo si dokáže udržet od ostatních určitý odstup, může být zajímavý. Ženy to někdy nechápou. Když se jim někdo líbí, snaží se k němu přiblížit, být mu co nejbliž, a pak se obyčejně diví, proč jim muži nesplácejí upřímnost upřímností a nepouštějí je do své svatyně nejsvětější. Neboť pouze v ní, v této svatyni, přebývá krása, která je nedostupná. Většinou však ani nejde o svatyni, nýbrž o doupě, kam raněná lidská zvěř zalézá lízat si rány. Má to snad dělat před lidmi? Lidem vůbec a ženám zvláště je třeba dávat pozitivní příklad. Opěvovat zoufalství, beznaděj, nezhojitelné rány, všechno, co se vám zlíbí, se dá ještě tak v literatuře, neboť je to koneckonců literatura, tedy konvence. Obnažit svůj beznadějný stesk, přiznat se k nevyčísitelné chorobě a podobným věcem v životě neznamená ulehčit si, ale zasadit si poslední rádu. Všichni lidé, dokonce i ti nejlepší, se od vás odvrátí a z úcty k pořádku a pro zachování důstojnosti vás odklidí do nějakého nepřilíš nápadného, a tedy nepřilíš nákladného kouta svého světového názoru. Ve světovém názoru je, jak známo, stejně jako na hřbitově místo pro všechny, všichni jsou tam vítáni hosté. I zbyteční lidé tam najdou svůj útulek. Jsou tam ovšem i jistá ohrazená odkladiště, kde dohnívá nejrůznější odpad. Těm, jimž není po chuti být substrátem pro světový názor, bych poradil držet jazyk za zuby nebo se jako Dostojevskij, Nietzsche a jim podobní věnovat literatuře. Spisovateli je v knihách (ale pouze v knihách) dovoleno vše, jen musí mít talent. V životě si ovšem ani spisovatel nemůže příliš popouštět uzdu, aby se někdo nedovtípl, že ve svých knihách o sobě říká pravdu.

* (franc.) po delší dobu

** (lat.) s e zrnkem soli, s jistou obezřetností

(ŠESTOV, L.: *Apoteóza vykořeněnosti*. Přel. M. a L. Zadražilovi. Praha: Herrmann & synové 1995.)

Viktor Krpčiar

poézia

(BALETKA)

Voňala smutne,
hoci mala nový parfém.
Rozpustila si vlasy
a perly šampanského
sa jej kotúlavo zbíhali
do trúchliaceho dekoltu.
V hlase jej bolo poznať
pár štamperlíkov
pánskej kolínskej
a vratké opätky
irónie
sotva zvládli skryť
škáry
na fasáde dámy.
Siahla do drobnej kabelky,
kde ukrývala detstvo;
Hojdačku,
čo jazvy dáva na počkanie,
polámané formičky
na keksy.
Úteky za frajermi
a úteky pred nimi.
Úteky pred rodičmi,
či úteky pred sebou.
Mala často sny
o ratolesti,
no zdivočelý svet
jej nadelil len pár
olovených okov.
A keby sa
na chvíľu prestal
sebestredne točiť,
v rinčaní tých okov,
by našiel
hlások zvonkohry.

”**Viktor Krpčiar**

Narodil som sa v Bratislave (1988), neskôr som žil v Galante a v súčasnosti bývam v Šali. Vyučený čašník, vyslúžilý barman a momentálne opatrovateľ. Popri práci si dorábam maturitu, popri škole sa snažím ostať pri zmysloch aj vďaka písaniu. Mojm každodenným chlebom je túžba a snaha dozvedieť sa čo najviac o sebe, o svete a dať životu význam, ktorý to všetko spojí. V tomto ťažení je mi oporou filozofia vo všetkých svojich odtieňoch, psychológia, ezoterické smery. Inšpirujú ma životné skúsenosti, ktoré som väčšinou nadobudol z pohľadu prvej osoby, ak do toho nerátam pár mimotelových zájazdov. Časté sťahovanie, či už na Slovensku alebo pár epizód v zahraničí, ma naučilo postaviť sa bokom a sledovať dianie v jeho širokouhľom spektre. Tento pohľad a postoj by som rád preniesol do svojej tvorby. Básne som doteraz uverejňoval na webových portáloch. Na záver ešte dodám, že napísať o sebe pár viet vôbec nie je jednoduché, a preto: básnici píšú básne, pretože niet ničoho poetického, čo by mohli povedať o sebe.

(SNOVAČKA)

Spriada
labyrinty
vlákien
do storakých
podôb
Z belma
storakých
sklených očí
sa liahne
jagot lún
Nástojčivo cvaká
vlasec
návnady
keď jej obeť
sadne na lep
Ťarchu driemot
halí do šelestu
perleťových strún
Je manipulátor
a virtuóz
V pamäti utkvie
ako babie letá
vo vlasoch
Večne
zahniezdená
na krosne
Niet jej
nikde
skôr než
padne
nová
noc

(LODNÝ DENNÍK NÁMORNÍKA NA SUCHU)

amok rozdrapí plúca
a nárek lastúry
zaženie vetchéj pasát
až do rovníkovej depresie
a vtedy sa svet pozerá
v opačnom kurze
farizejská gilotína
satisfakcia pre sadistu
ambrózia pre masochistu
pot nasiaknutý rumom
a stuchnutými snami
vylejem do víru výlevky
ktorá už nikoho netrápi
predpotopný očístec
dosahuje historické maximum
len pustým dnom
sa kľže jazyk majáka
čo hľadá útes
kde by ukotvil škuner
zmietaný v cyklóne
statických vln
ich ticho pripomína búrku
ale na večerný banket
príde kraken
a tanečný parket
zaplavia serenády sirén
palmy stratia košatú reč
perami sa budú valiť
vodopády horkých slín
potrhané laná plachetnice
a celý prekliaty
prístav nádeje
sa ponorí do tmy
a hrdzavé kraby
budú hodovať
na sutinách myšlienok

(VTÁČA)

Klameš
iba na chvíľu
Potom blúdiš hodinu
v mojom strnisku
počítaš omrvinky
čo som ukryl
pre teba
Dobeš ma do dlane
že nemáš ešte dost
Čas ti letí naproti
a zima je už taká
Zavesím si
hniezdo šťastia
popod fúzy
popod nos
príde nová jar
a neha, tá ti ostane

(PRIEPAŤ)

Škriabem si krédo
pod nechty
aby som aspoň predstieral
zápas o život
a fetujem
atramentové kvety
čo sa mi odspodu rinú do nosa
Som závislý
a tak rád anonym
Hľadám úprimný kút
kde žiarovka sem-tam vynechá
lebo vtedy môj tieň
na sekundu prizná farbu
Spolu s ním
vediem nesúvislé hovory
k sebe samému
a časový posun
pocítujem len v tiku ľavého oka

(PÁNSKA VOLENKA)

Bol to tvoj zadok
kto ma dotiahol na salsu.
Všetko ostatné okolo je len
chytľavá melódia hlasu,
ktorý hovorí,
že som zaujímavý a iný.
Nevadí
ani keď nám z obyvačky
robíš estrádnú sálu
a tvoje kamošky si myslia,
že cez našu spálňu
sa pretancujú do Ria.
Karneval
mám na mysli,
keď sa vrtíš v mokrom uteráku,
je päť hodín ráno
a pýtaš sa,
ako sa majú tvoje šminky
a svoj bolehlav
mi nabalíš do práce.
To nevadí
Ty už
poznáš každý môj krok
a vieš, že otočka
znamená návrat.
A ja len čakám,
kedy platňa preskočí
a ihla jej rozpára dušu.

Marína Belišavá

próza

(JAR)

Stojí v dlhej chodbe rodinného domu. Symetria na stene môže ľahko presvedčiť, že v tejto domácnosti vládne poriadok. Obrázky sú zoradené tak, že má matematicky potvrdenú istotu, kto odišiel po ktorom. Vyskytli sa tu dva atómy... Kovalentnú väzbu síce nemožno na základe viacerých nespárených valenčných elektrónov a malého rozdielu elektronegativít spochybníť, takže smutný ligot je očakávateľný, pretože tu istú chvíľu strávili. Nepozná ich, hoci ich spája to, že majú veľmi podobné zloženie aminokyselín. (Čo je to, čo skutočne spája? Tisícina DNA? Ako je možné, že predsa cítite väčšie primkýnanie s inými, menej podobnými tým vašim?)

Krv nie je voda. Tak sa vraví a postava, stále stojaca na chodbe vie, že ani sem nepatrí. Drží ju tu štokholmský syndróm.

Tento dom je banka. Banka peňazí. Banka citov. Banka vzťahov. Banka spermíí.

Odtiaľto sa musí kradnúť, lebo je nedostatok. Naša postava je priveľmi naivná, aby pochopila ohraničenosť empatie. Preto sa snažila pomôcť a nedívala sa, že je na hrane so zákonom Božím, ktorý vraví: Nezabiješ! ... no na tých kameňoch nebolo miesto na „sa“.

Dlho si myslela, že aspoň takto bude blízko k láske. Tú správu o rabovačke poslala do sveta s nádejou, že všetci, ktorým to bolo oznámené, aspoň poradia, ako konať.

Prišla jej správa: Práve toto je tá láska. Netrvá večne.

Naša postava, modrá, doškriabaná, s otvorenou zlomeninou a s vypáleným znamením nechce, ale musí vykonať pohyb. Teraz, keď nastalo ticho, je potrebné začať s prípravami. To nie je len umytie tiel, prezlečenie, výber truhly, správy od lekára, úmrtný list, žiadosť o zrušenie konta, výber vhodných sviečok, kytíc, venca, oznam verejnosti. Oni od vás chcú, aby ste sa rozhodli,

aký tvar pohára budete mať na kare na zapitie žialu zo straty. A ako nariasené bude zdobenie na obrusoch. Lebo potrebujú vidieť. Potrebujú sa o tom poradiť. Potrebujú zamiesť pred vašim prahom. A potom príde výčitka, že ste na pohrebe neurobili priveľmi vysvetľujúce gesto, ktoré by najviac odzrkadľovalo váš smútok. A výčitka, že ste pred pohrebom urobili priveľmi vysvetľujúce gesto, ktoré najviac odzrkadľovalo váš smútok. A zodpovedanie otázok: Kde robíš? Čo robíš? Kde žiješ? Máš niekoho? Nieкто vám zakondoluje. Nieкто si odpluje.

Láska je cieľom. Je to živý organizmus. Tiež trvá, kým to pochopíte. Tiež trvá, kým pochopíte, čím nie je. Vezme to čas, kým nájdete semienko. Nie každý má to šťastie, že má možnosť zasadiť ho. Pri sadení ho môžete oplakať panenskými slzami. Chránite ho pred mrazmi. Chránite ho pred prisilným žiarením. Občas zahorí pri prvých lúčoch. Ak máte šťastie a záujem, postupne rastie. A stáva sa i to, že príde silný vietor a zisťuje, aké hlboké sú korene. Občas čosi pohnojíte, ale v konečnom dôsledku to môže byť pre váš nový živý organizmus užitočné. Keď príde čas, rozkvitne. Váš stromček je opelený. Čakáte na plod, ale príde mráz. A zasa čakáte. K ďalšiemu roku. Trápíte sa. A tešíte sa, lebo máte niečo, o čo sa možno starať. A potom, ak je všetko správne, čo človek ani pri najväčšej snahe nemôže ovplyvniť, to možno klapne. Podídete ku stromu a odtrhnete ovocie. Po rokoch pocítite chuť. Pochopíte ju.

Takto ti to všetko vravím. Potešila som samú seba, že popri tomto všetkom viem ešte myslieť na to, že existuje svet, v ktorom je dobro a krása. A že o tom musím povedať aj iným, aby úplne nezatrpkli. Nevyčítam ti, že dvere pred faktom, že som ťa milovala od chvíle, čo som bola myšlienkou, sú zavreté.

Musím ťa pochovať, lebo takto žiť nedokážem. Nedovoľujem si, aby ma o jeden pohreb naviac zabilo. Potrebujem rozkvitnúť.

DÔLEŽITÉ! (záverečník)

Ak sa ti Slnecník zapáčil a chceš ho podporiť a povzbudiť do ďalšej činnosti, je niekoľko možností: otvoriť svoj šuplík, prípadne dušu a poslať nám kúsok v podobe básní, poviedok, fejtónov, kresieb, koláží, karikatúr, komiksov...

Svoje dielka nám môžeš priviať na redakčný mail: slnecnik.redakcia@gmail.com. Ďalej sa o Slnecníku môžeš zmieniť u svojich priateľov a známych, prípadne im ho po prečítaní posunúť. Vo fyzickej podobe ho nájdeš v nitrianskej Trafačke, šalianskej Čajovni na konci vesmíru či v Knižnici Jána Johanidesa. Môžeš nás sledovať a odporúčať aj na webe – www.slnecnik.eu, Časopis Slnecník (fb). Napíš nám svoje kritické dojmy, učíme sa na chybách, ale robiť treba s láskou.

Tvoji redaktori

V HMOTNEJ PODOBE MÁŠ ŠANCU SLNEČNÍK NÁJSŤ ZATIAĽ NA TÝCHTO MIESTACH:

Nitra: Galéria Trafačka, Univerzita Konštantína Filozofa

Šaľa: Čajovňa Na Konci Vesmíru, Fantázia media,
Knižnica Jána Johanidesa

Trnava: chillout & tea bar U Havrana

Považská Bystrica: MG Art galéria

Nové Zámky: Kino Mier

Stretneš ho, samozrejme, aj inde. Pôsobnosť systematicky rozširuje aj podaním z rúk do rúk, spod očí pod oči.

SLNEČNÍK

KULTÚRNO-LITERÁRNY ČASOPIS

Slnecník – trojmesačník
pre vlastnú tvorbu,
3. ročník, číslo 7, cena 0,90 €

REDAKCIA

Šéfredaktor: Juraj Majtán

Zástupca šéfredaktora:

Matej Matúš

Redakčná rada:

Lucia Lenická, Rudolf Majtán,

Miloslav Špoták, Zoltán

Kőrös, Mária Pažmová

Externá redaktorka:

Daniela Lysá

Jazyková úprava:

Lucia Lenická

Grafická úprava:

Richard Špurnaj

Výtvarná tvorba: Vlad Vakov,

Tomáš Bereš

Fotografie: Matej Matúš,
Lucia Huňadyová

Podporovatelia:

www.zverokruh.sk,

www.horoscopeyourself.com

www.YESdizajn.sk

Email:

slnecnik.redakcia@gmail.com

Web: www.slnecnik.eu

Facebook: Časopis Slnecník

Vydavateľ: OZ Slnecník,

Vašinova 50/D, 949 01 Nitra.

IČO: 50644301

Náklad: 60 ks

Registračné číslo

Ministerstva kultúry SR:

EV 5221/15

Všetky príspevky sú chránené

autorským zákonom.

ISSN: 1336-4499

